

**Povezanost kvalitete života i
mentalnog zdravlja djece
osnovnoškolske dobi u Kantonu Sarajevo**

**Mirela Badurina
Sarajevo, mart/ožujak 2013.**

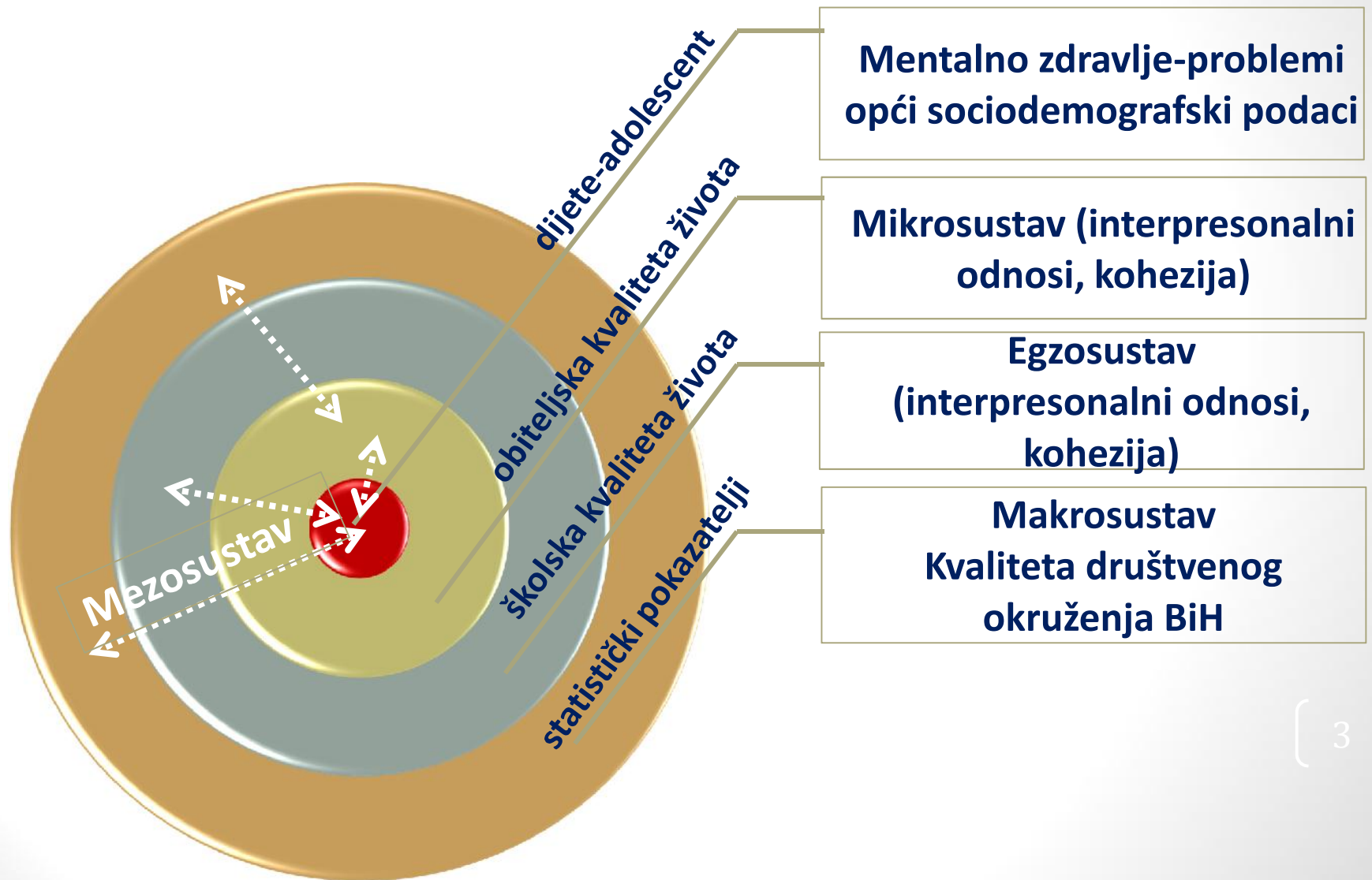
Uvod u temu

- ✓ **Najvrjedniji i najvulnerabilniji dio jednog društva – egzistencijalne potrebe za pripadanjem i ljubavi nužna za opstanak**
- ✓ **o pomoći roditelja i odraslih,**
- ✓ **nerazvijeni mehanizmi adaptacije**
- ✓ **Ciljna grupa - rana adolescencija (10-15) – period redefinisanja i reorganizacije**
- ✓ **Doslovno sabiranje iskustva djetinjstva i radikalna reorganizacija psihološkog selfa za putovanje koje predstoji**
- ✓ **Fenomenološki posmatrano - posebno fragilno razdoblje**
- ✓ **oko 50% dugotrajnih mentalnih poremećaja počinje prije 14. godine (www.who.int/mental_health/en/)**
- ✓ **Zadatak - Razvoj ličnog identiteta –**

Ko sam ja i šta je moj cilj u životu?

Polazna teorijska osnova istraživačkog rada

Bronfenbrenner-ov ekološki sustavi - model ljudskog razvoja

Metodološki okvir empirijskog dijela istraživanja

- Glavni cilj našeg istraživanja bio je **doprinos razumijevanju kvalitete života djece** kroz aspekte obiteljske i školske kvalitete života, tj. zadovoljenja egzistencijalne **potrebe za pripadanjem i ljubavi**, te njihove **povezanosti sa mentalnim zdravljem djece-adolescenata**

Utvrđiti :

- ✓ **prevalenciju** internaliziranih i eksternaliziranih problema u djece-adolescenata
- ✓ **povezanost** mentalnog zdravlja sa sociodemografskim karakteristikama: spol, dob, područje istraživanja
- ✓ **protektivne** i rizični **prediktore** koji **potiču/narušavaju zdrav rast i razvoj**

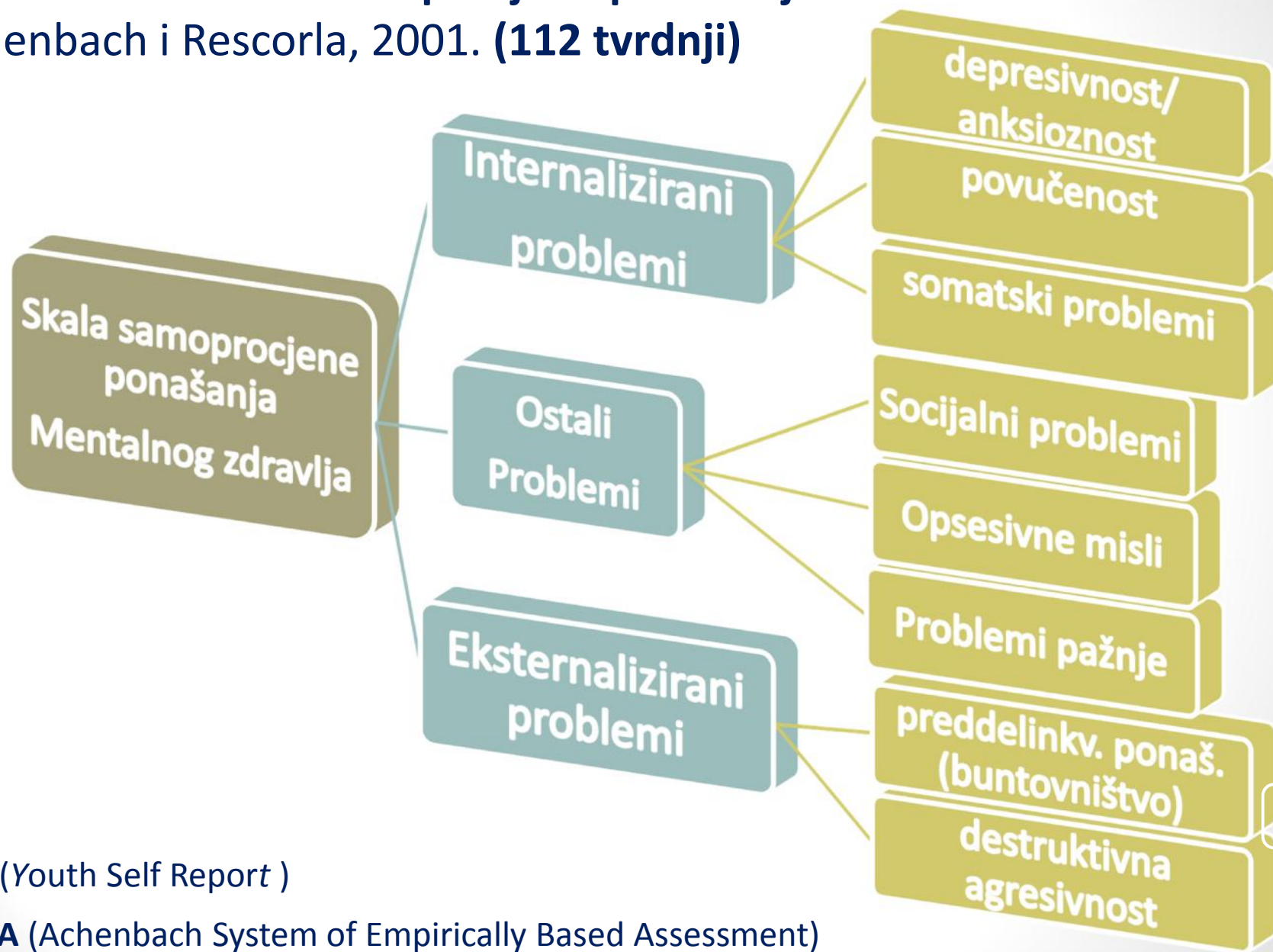
- **H 0 – Postoji povezanost između kvalitete života i mentalnog zdravlja djece osnovnoškolske dobi**

- **Uzorak od 765 ispitanika (opća populacija)**
- N= 734 učenika/ca od V-VIII/IX razreda (uzrast od 10-15 godina) - **kvantitativno istraživanje**
- N= 31 roditelja/staratelja, menadžmenta škole, u okviru **kvalitativnog istraživanja**
- Kriterij za odabir škola uključenih u istraživanje je **gradsko N=4 i prigradsko okruženje N=4.**
- bio-psiho-socijalno istraživanje - funkcija da se opisuju fenomeni, interakcije, te **prediktore**
- Aplikativna metodologija
- **Cross i komparativna studija**

Mentalno zdravlje/problemi djece-adolescenata

ASEBA – YRS Skala samoprocjene ponašanja mladih

Achenbach i Rescorla, 2001. (112 tvrdnji)

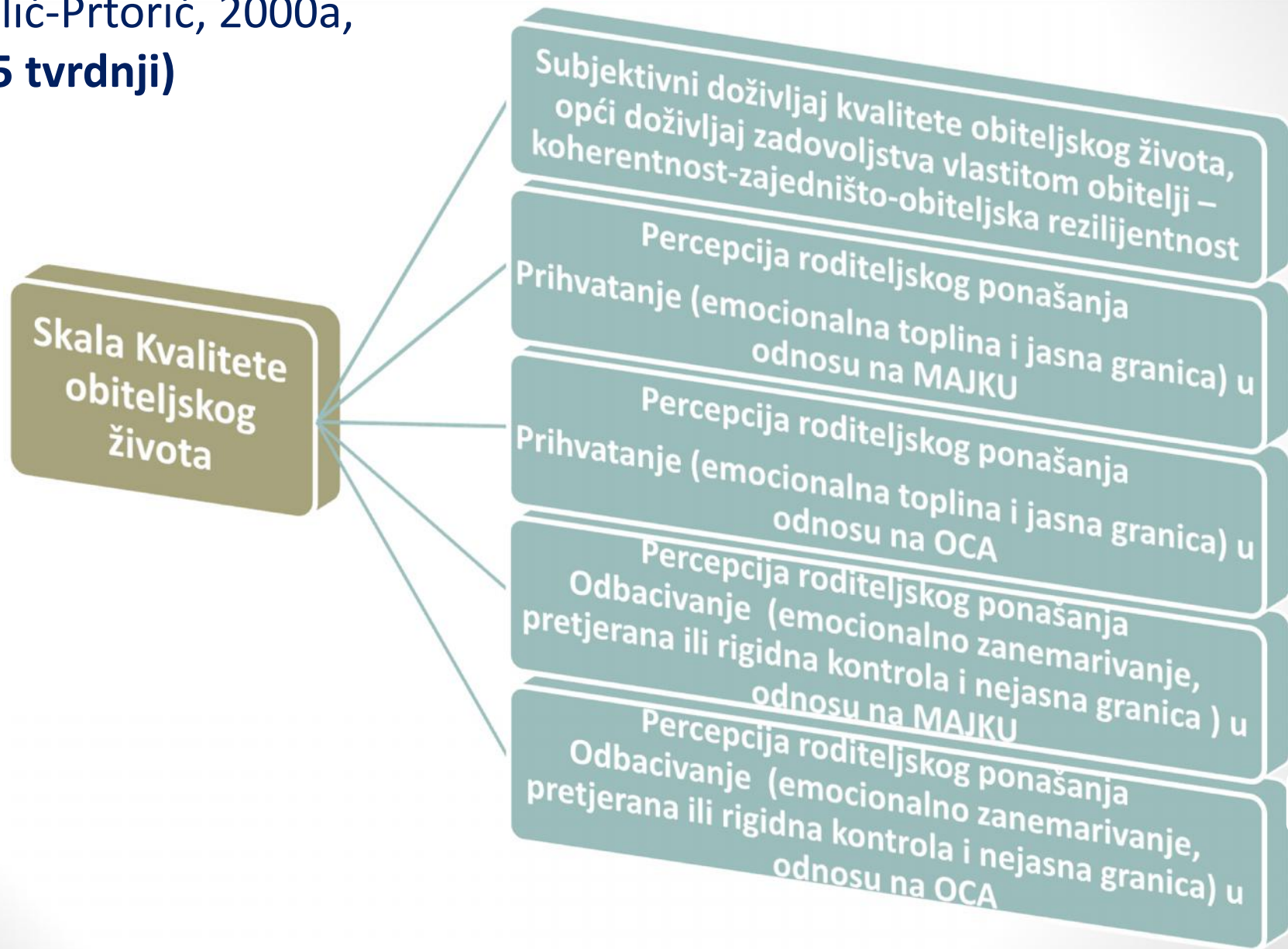

YSR (Youth Self Report)

ASEBA (Achenbach System of Empirically Based Assessment)

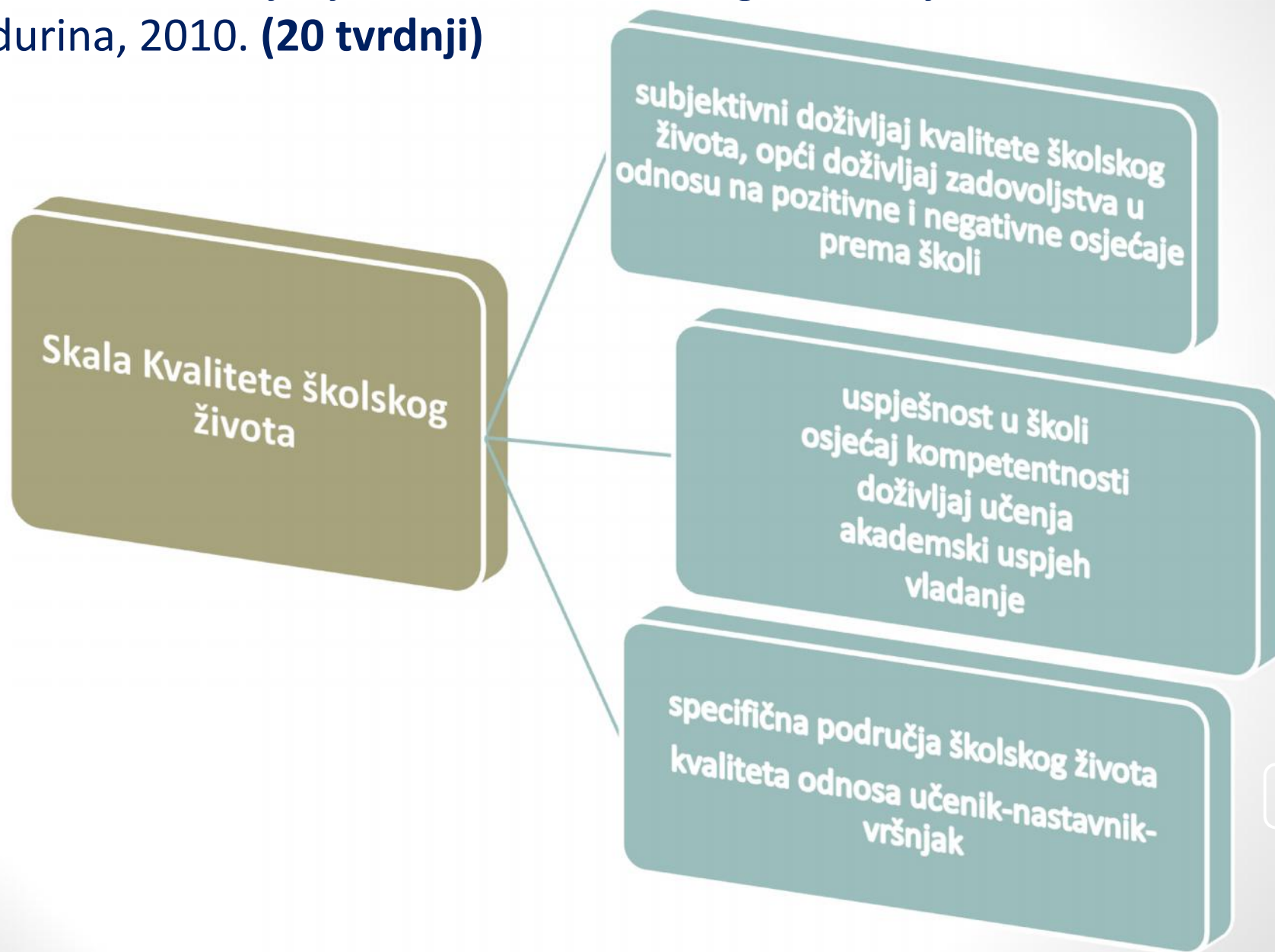
Kvaliteta obiteljskog života djece-adolescenata

KOBI - skala mišljenja o kvaliteti obiteljskih interakcija –
Vulić-Prtorić, 2000a,
(55 tvrdnji)

Kvaliteta školskog života djece-adolescenata

SKŠO - skala mišljenja o kvalitete školskog okruženja –
Badurina, 2010. (20 tvrdnji)

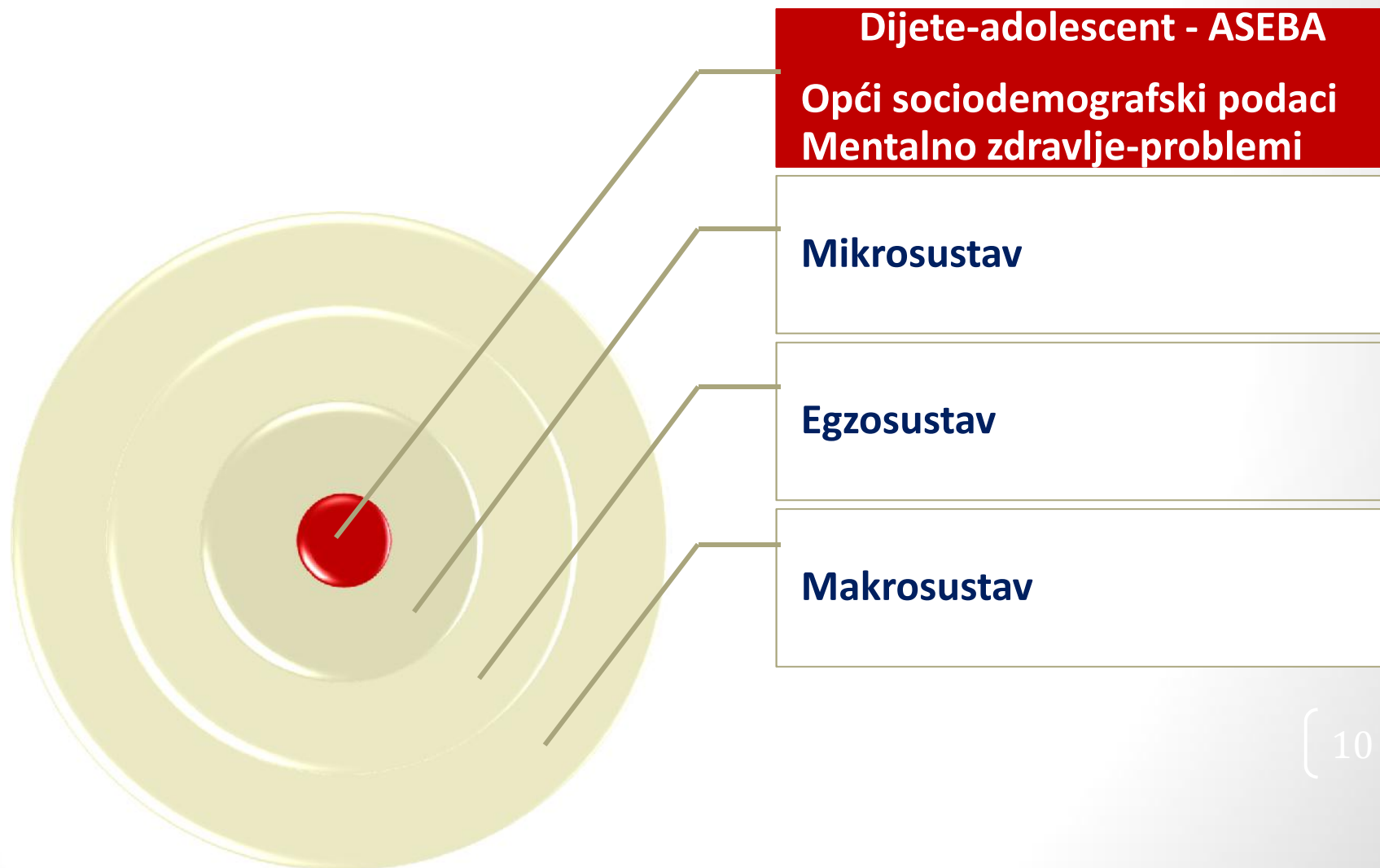
Zadaci istraživanja (4):

17 HIPOTEZA

-
- Analiza povezanosti ekološkog sustava
 - Analiza kvalitete školskog života djece-adolescenata
 - Analiza kvalitetu obiteljskog života djece-adolescenata
 - Analiza mentalnog zdravlje , prevalencija problema mentalnog zdravlja djece-adolescenata

Nalazi općih sociodemografskih podaka

Epidemiologija problema mentalnog zdravlja djece-adolescenata

Opći demografski podaci

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
O. Š. Kovačići – Općina Novo Sarajevo	92	12.5	12.5	12.5
O. Š. Musa Čazim Čatić – Općina Centar	91	12.4	12.4	24.9
O.Š. Skender Kulenović – Općina Novi G	82	11.2	11.2	36.1
O. Š. Edhem Mulabdić – Općina Stari G	99	13.5	13.5	49.6
O. Š. Hasim Spahić – Općina Ilijaš	118	16.1	16.1	65.7
O. Š. 9. Maj – Općina Hadžići-Pazarić	80	10.9	10.9	76.6
O. Š. Vrhbosna – Općina Stari grad	92	12.5	12.5	89.1
O.Š. Obitelji ef. Ramić- Općina Vogošća –Semizovac	80	10.9	10.9	100.0
Total	734	100.0	100.0	

Tip škole prema lokaciji škole

Tabela 5.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Gradska	364	49.6	49.6	49.6
Prigradska	370	50.4	50.4	100.0
Total	734	100.0	100.0	

Sociodemografske karakteristike

Spolna struktura uzorka

	Frequency	V.Percent
Dječaci	344	46.9
Djevojčice	353	48.1
Total	734	100.0

Struktura raseljenosti uzorka

Uvijek sam živio/la u

ovom mjestu

	Frequency	V.Percent
Neraseljeno	495	67.4
Raseljeno	230	31.4 > PS
Bez odgovora	9	1.2
Total	734	100.0

Dobna struktura uzorka

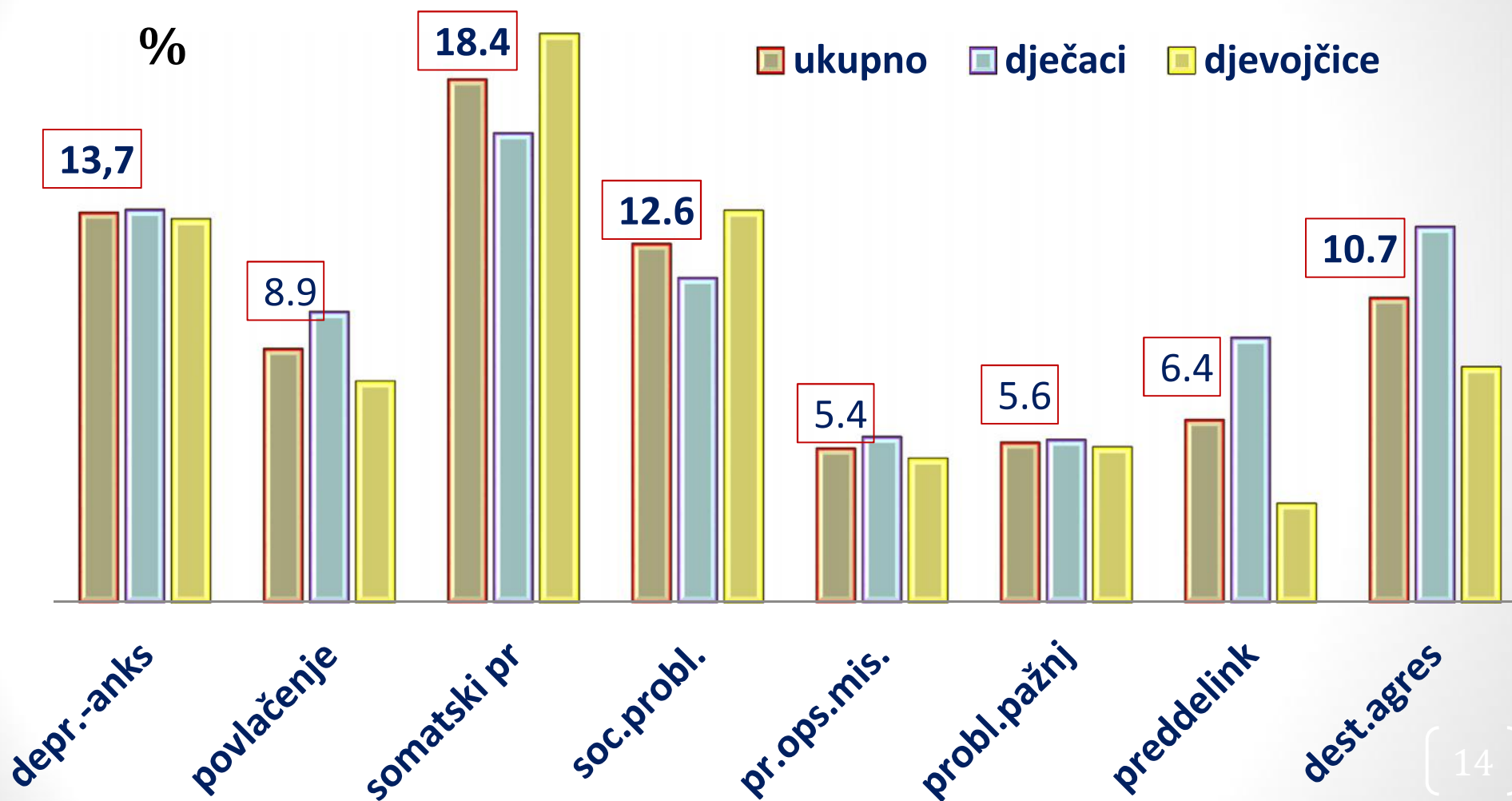
Dob	Frequency	V.Percent
10	45	6.1
11	150	20.4
12	139	18.9
13	170	23.2
14	186	25.3
15	34	4.6
Total	734	100.0

Struktura obitelji		Valid Percent
U potpunoj obitelji kao jedino dijete	75,4%	8.6
U potpunoj obitelji sa bratom/sestrom		66.8
U proširenoj obitelji sa roditeljima i bližom rodbinom nanom/bakom, djedom...		13.9%
Sa majkom zbog razvoda roditelja	6%>GS	5.2
Sa ocem zbog razvoda roditelja		.8
U nepotpunoj obitelji (otac preminuo)	4,5%	3.1 10,5%
U nepotpunoj obitelji (majka preminula)		.7
Sa starateljem/rodbinom ili u hraniteljskoj obitelji		.3
Trenutno živim u Domu za djecu (SOS-Dječije selo, Dom Bjelave...)		.4

{ 13 }

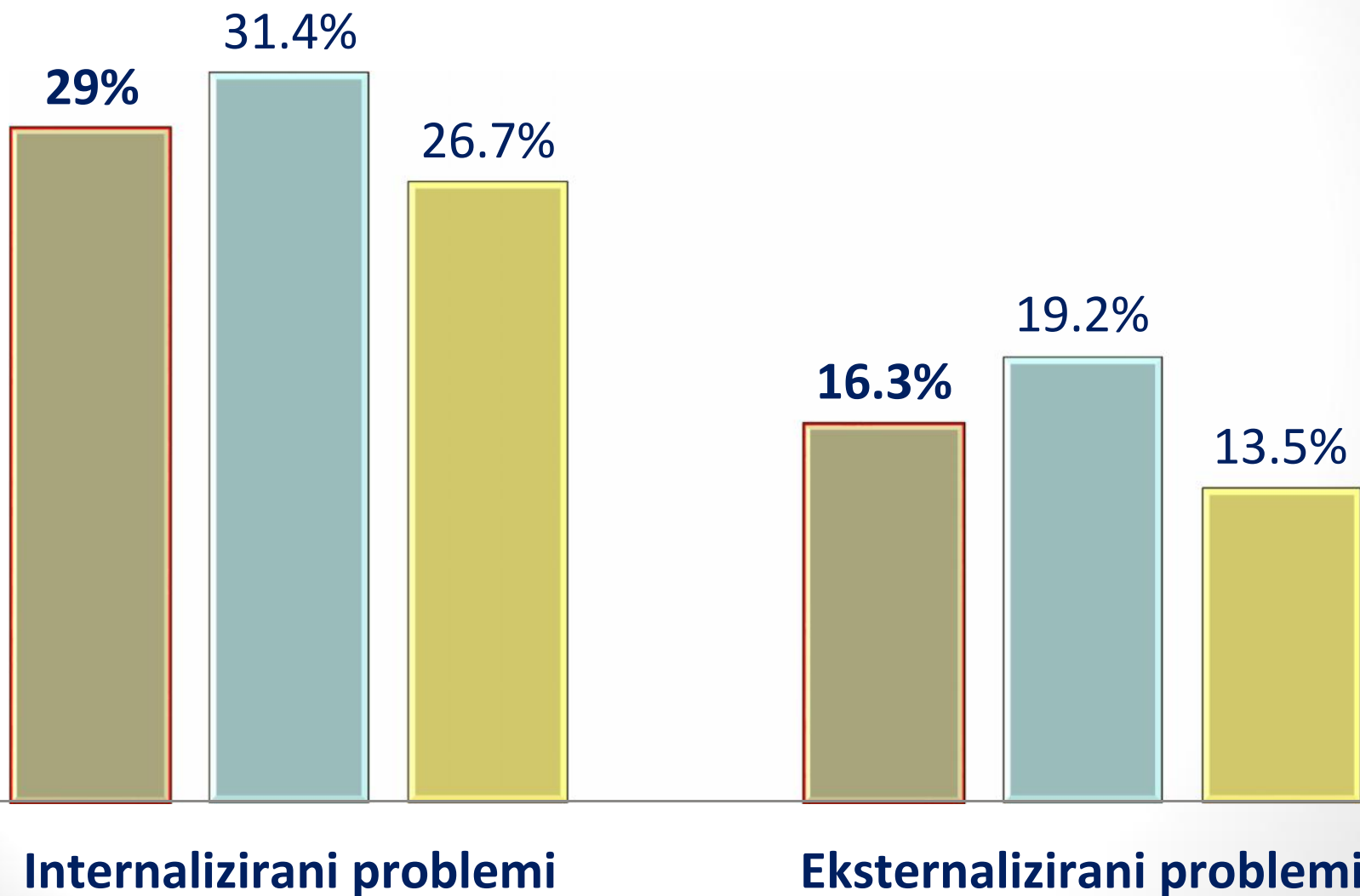
Rezultati analize problema mentalnog zdravlja u djece-adolescenata

Prevalencija klinički značajnih problema mentalnog zdravlja u djece-adolescenata po supskalama u Kantonu Sarajevo

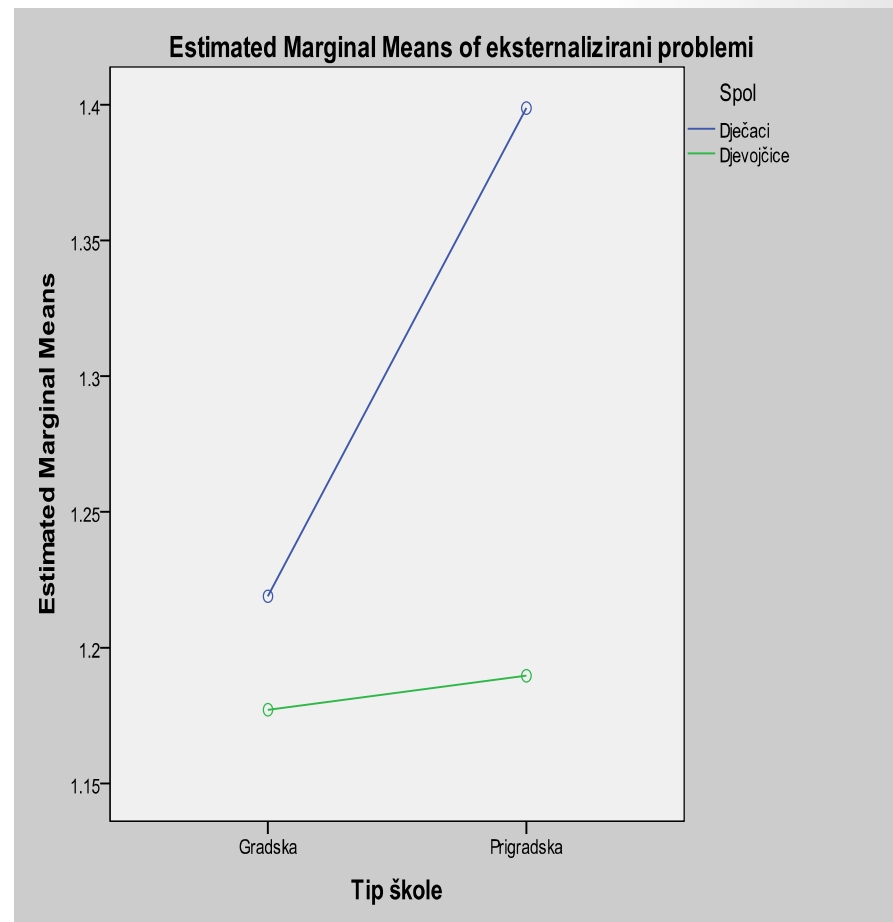
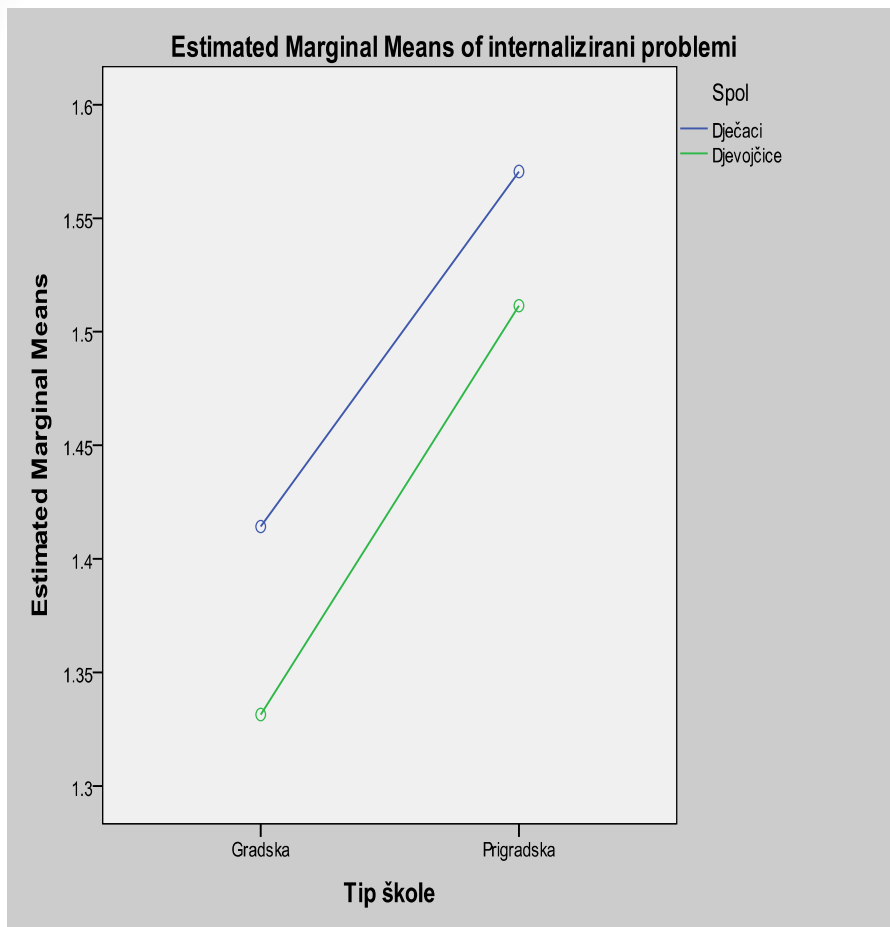

Prevalencija problema mentalnog zdravlja u djece-adolescenata

Ukupno Dječaci Djevojčice

Značajna korelacija problema mentalnog zdravlja djece-adolescenta u odnosu na područje istraživanja.

Dječaci iz prigradskih sredina su u povećanom riziku za razvoj mentalnih poremećaja

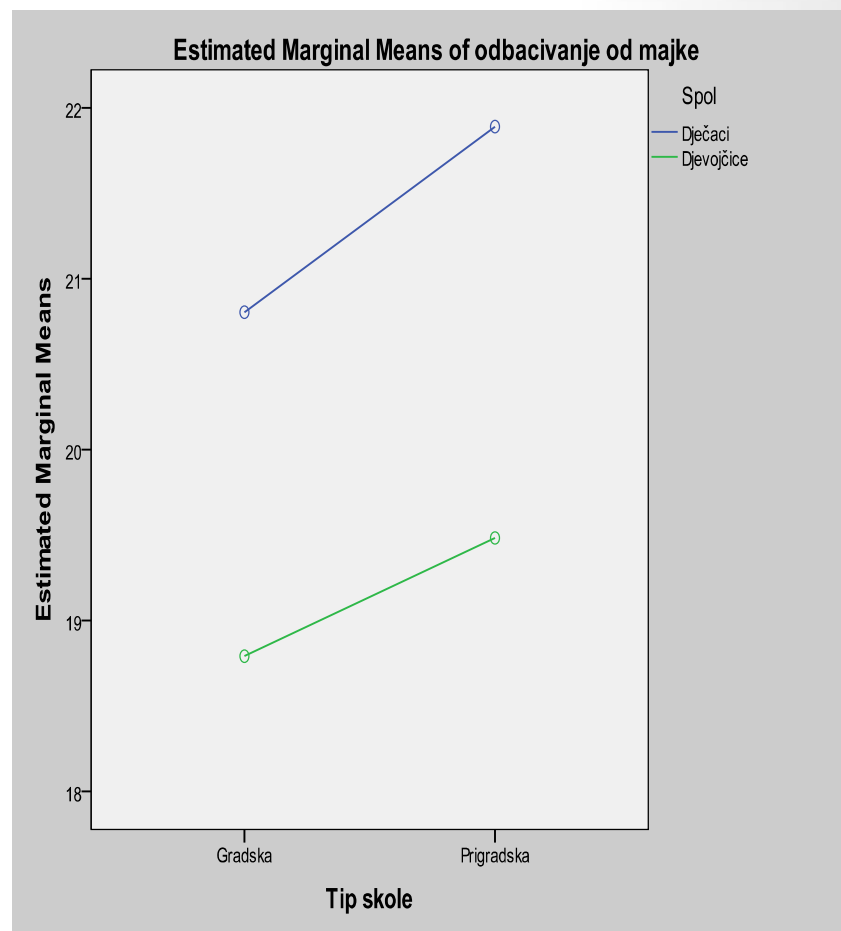
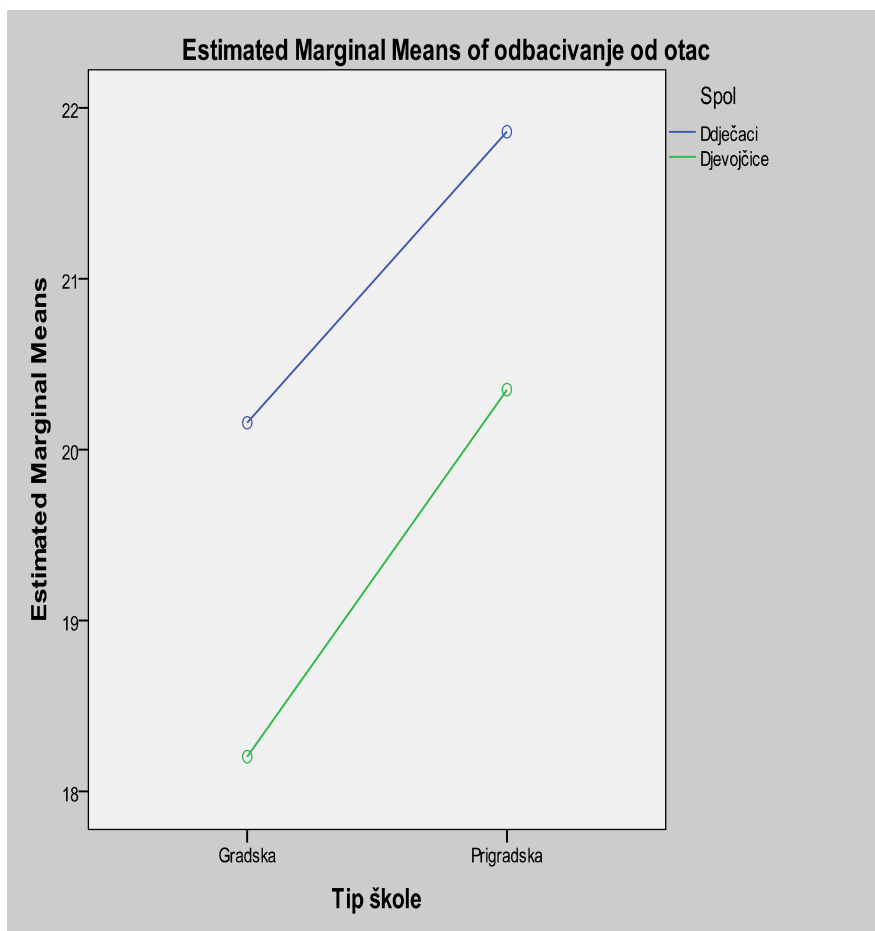
** . Correlation is significant at the 0.01 level

Correlations	eksternalizirani.kat
internalizirani.kat	.296**

Povezanost roditeljskog ponašanja i koherentnost obitelji sa mentalnim zdravljem djece

Vidljiva je povezanost varijabli percepcije roditeljskog odbacivanja u odnosu na spol

- Dječaci iz prigradskih sredina percipiraju veću odbačenost od oba roditelja i u korelaciji je sa dosada dobivenim rezultatima.

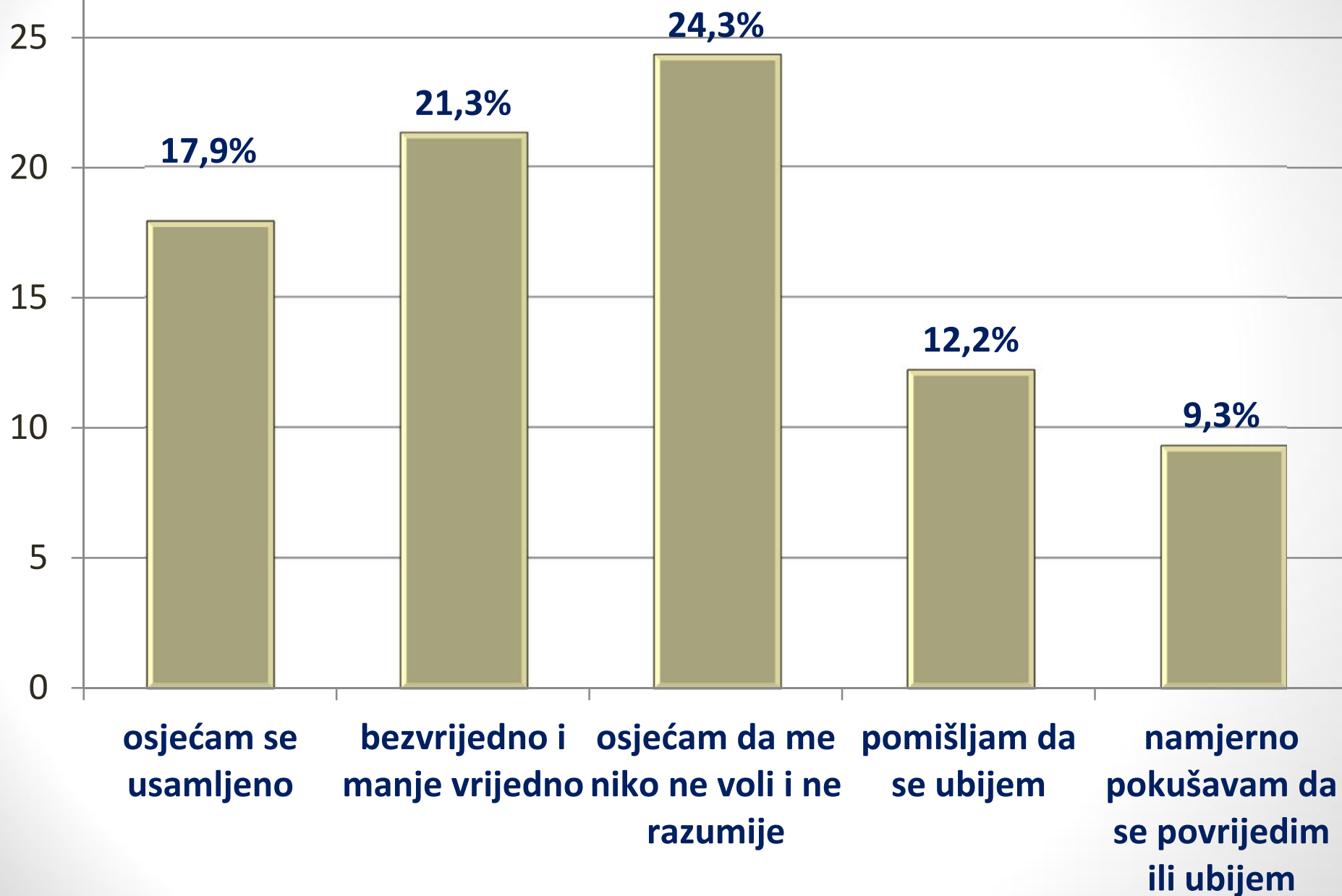
Vidljiva je povezanost varijabli percepcije **roditeljskog odbacivanja** sa problemima mentalnog zdravlja u odnosu na **internalizirani i eksternalizirani spektar ponašanja**

Correlations	internalizirani.kat	eksternalizirani.kat
Osjećaj odbačenosti od oca	.292**	.336**
	.000	.000
Osjećaj odbačenosti od majke	.338**	.323**
	.000	.000

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).
**. Correlation is significant at the 0.01 level.

Možemo reći da je **osjećaj odbačenosti od majke značajniji je prediktor za razvoj spektra internaliziranih** probleme u dječje-adolescenata, dok je percipiranje **očevog odbacivanja** značajniji je prediktor za razvoj spektra **eksternaliziranih problema (raznim oblicima ovisničkog ponašanja)** u ranom adolescentnom periodu.

Štetne posljedice osjećaja nepripadanja obitelji i odbačenosti

Najčešći odgovori djece: “Želio/la bih da nisam član svoje obitelji”, “Osjećam se kao stranac u svojoj obitelji”, “Moja obitelj je jedna nesretna obitelj”, “U mojoj obitelji me niko ne razumije”, “Čini mi se da bi moja mama/tata bila/o sretnija/i da me nema”, “Moju majku/oca ne zanima kako se ja osjećam”, “Često osjećam strah od škole”

Correlations, Chi-square	18. Namjerno pokušavam da se povrijedim ili ubijem.
Osjećaj odbačenosti od strane oca	.136**
	.000
Osjećaj odbačenosti od strane majke	.178**
	.000
Kvaliteta obiteljskog života	-.247**
Kvaliteta školskog života	-.186**
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).	

Na oba testa uočava se signifikantna korelacija na prvom nivou (1) možemo zaključiti da je :

Potreba za pripadanjem veća od potrebe za životom!

Uočljiva je povezanost roditeljskog prihvatanja sa općom obiteljskom atmosferom - kvalitetom obiteljskog života

Najčešći odgovori djece: "Za mene je obitelj izvor utjehe i zadovoljstva", "Ponosan/a sam na svoju obitelj", "Članovi moje obitelji čine dobro jedni drugima i mogu se zaista pouzdati u svoju obitelj", "Moja majka/otac je pun/a ljubavi prema meni", "Moja majka/otac ima puno razumijevanja za moje probleme.", "Moja majka/otac traži od mene samo ono što stvarno mogu učiniti".

Correlations		Osjećaj prihvaćenosti od otac	Osjećaj prihvaćenosti od majka
Kvaliteta obiteljskog života	Pearson Corr.	.507**	.578**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000

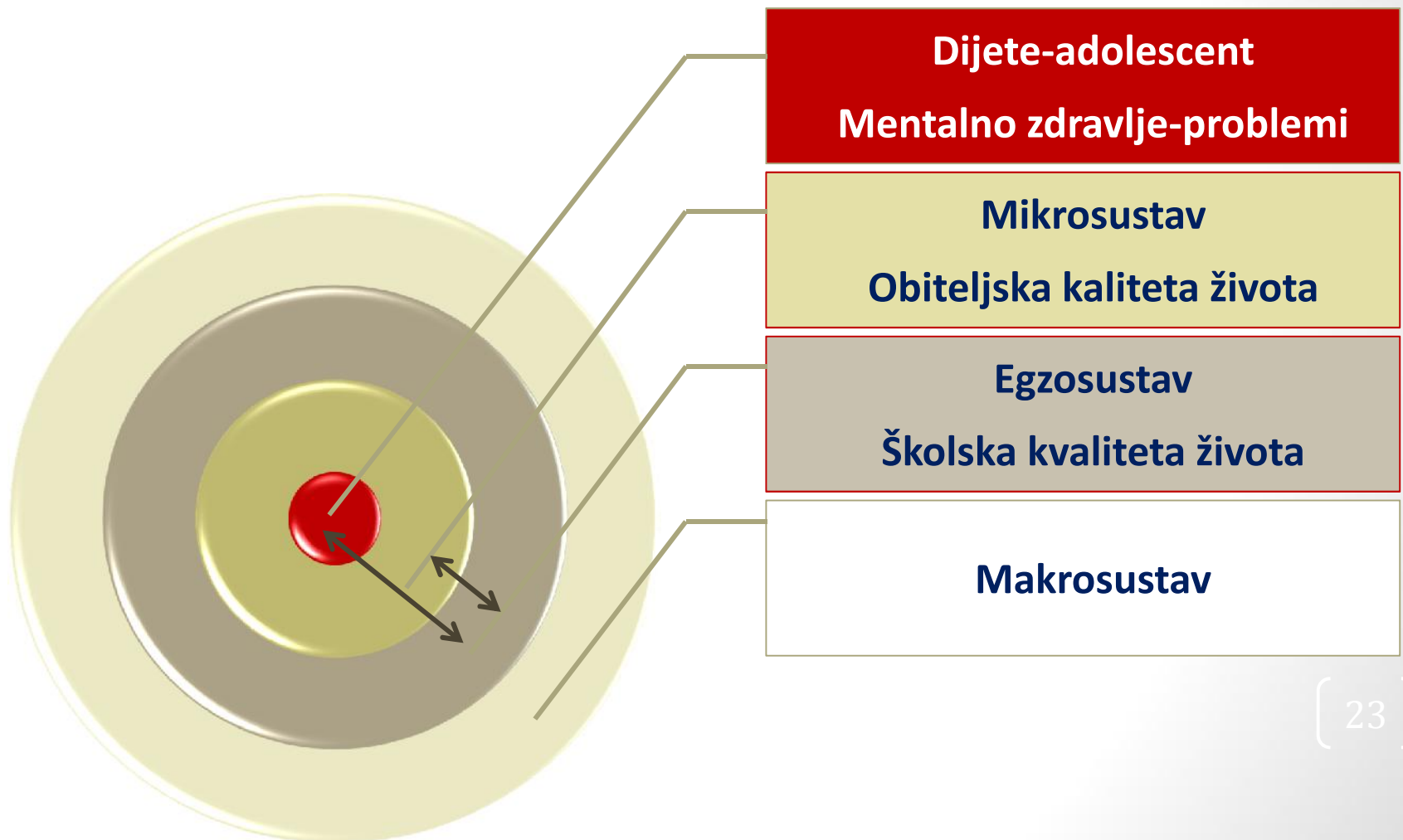
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

** . Negativna signifikantna korelacija na 0.01 nivou sa internaliziranim i eksternaliziranim problemima u djece i mladih

- **značajni protektivni faktori – obiteljska koherentnost - rezilijentnost, kvaliteta relacijskih odnosa sa roditeljima, potreba za pripadanjem i ljubavi**

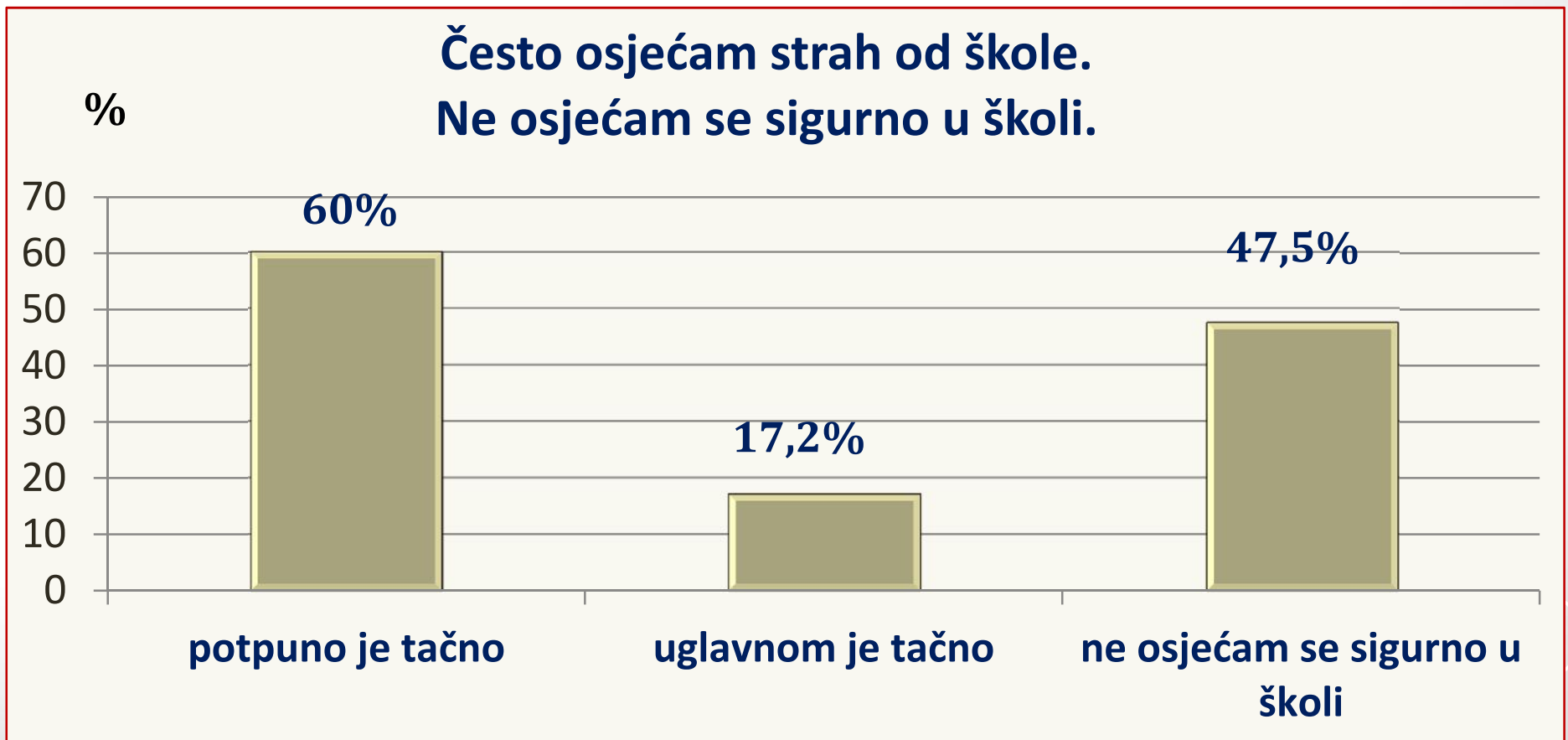
Nalizi kvalitete školskog života - Egzosustav

- Opća kvaliteta školskog života
- Specifični aspekti kvalitete ŠŽ

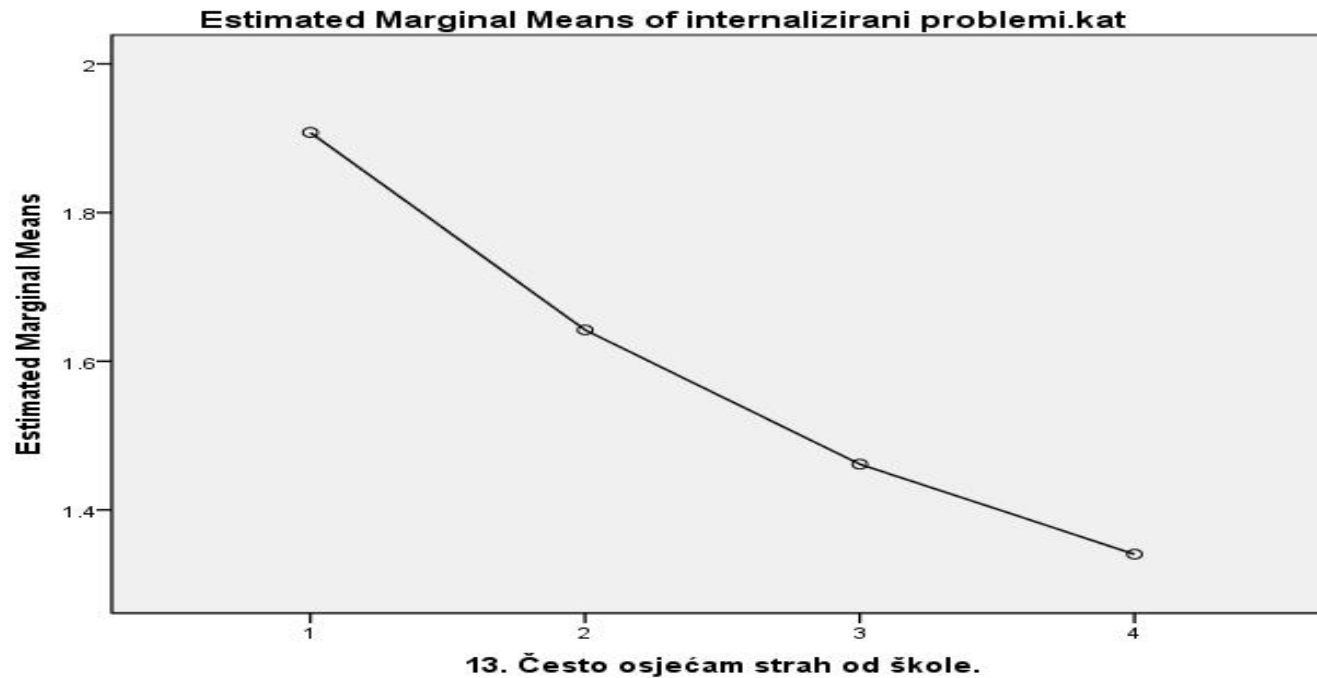

Opći doživljaj kvalitete školskoga života

odnosi se na reakcije učenika na školu - opće pozitivne i negativne osjećaje prema školi- **indikator stresa - (strah od škole, osjećaj nesigurnosti unutar škole)**

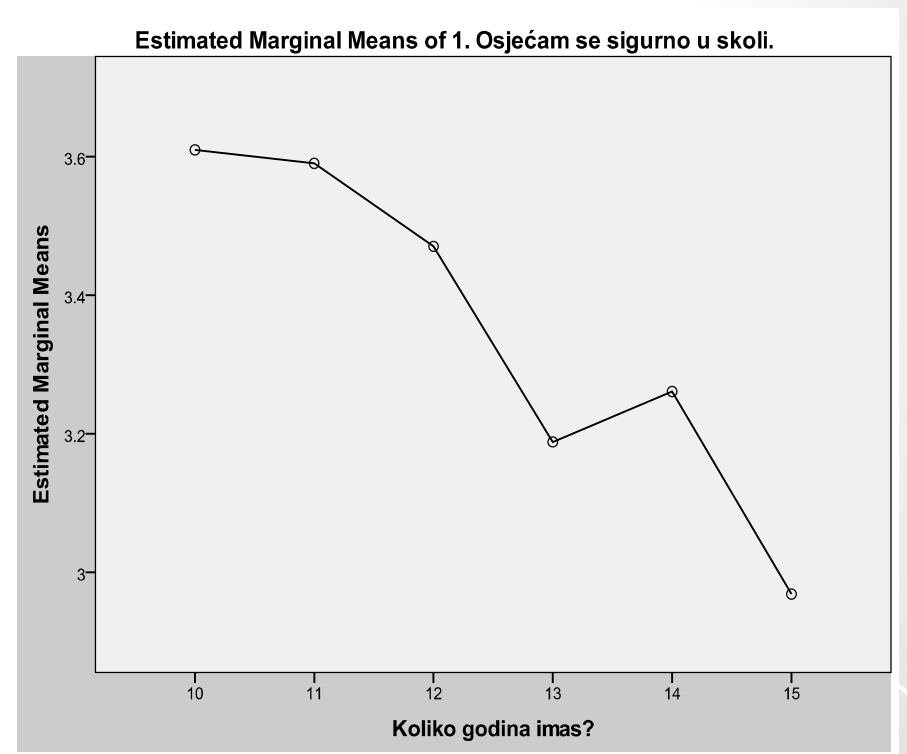
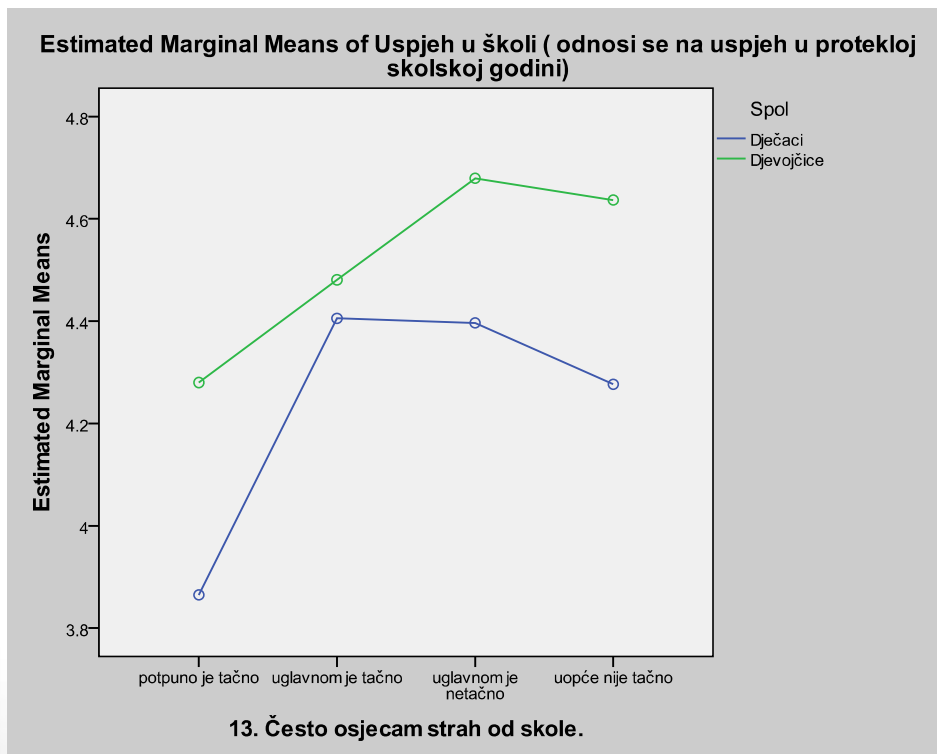
Uočava se značajna korelacija indikatora stresa sa problema mentalnog zdravlja djece-adolescenata

	Anks-depr.	Povlac enje.	Somati ka.	Socijal ni.pro	Opsesiv ne.m	Pažnja	Buntov nistvo. kat	Des-Agresi vnost.
13. Često osjećam strah od škole.	.184**	.128**	.163**	.161**	.195**	.140**	.115**	.084*
	.000	.001	.000	.000	.000	.000	.002	.025

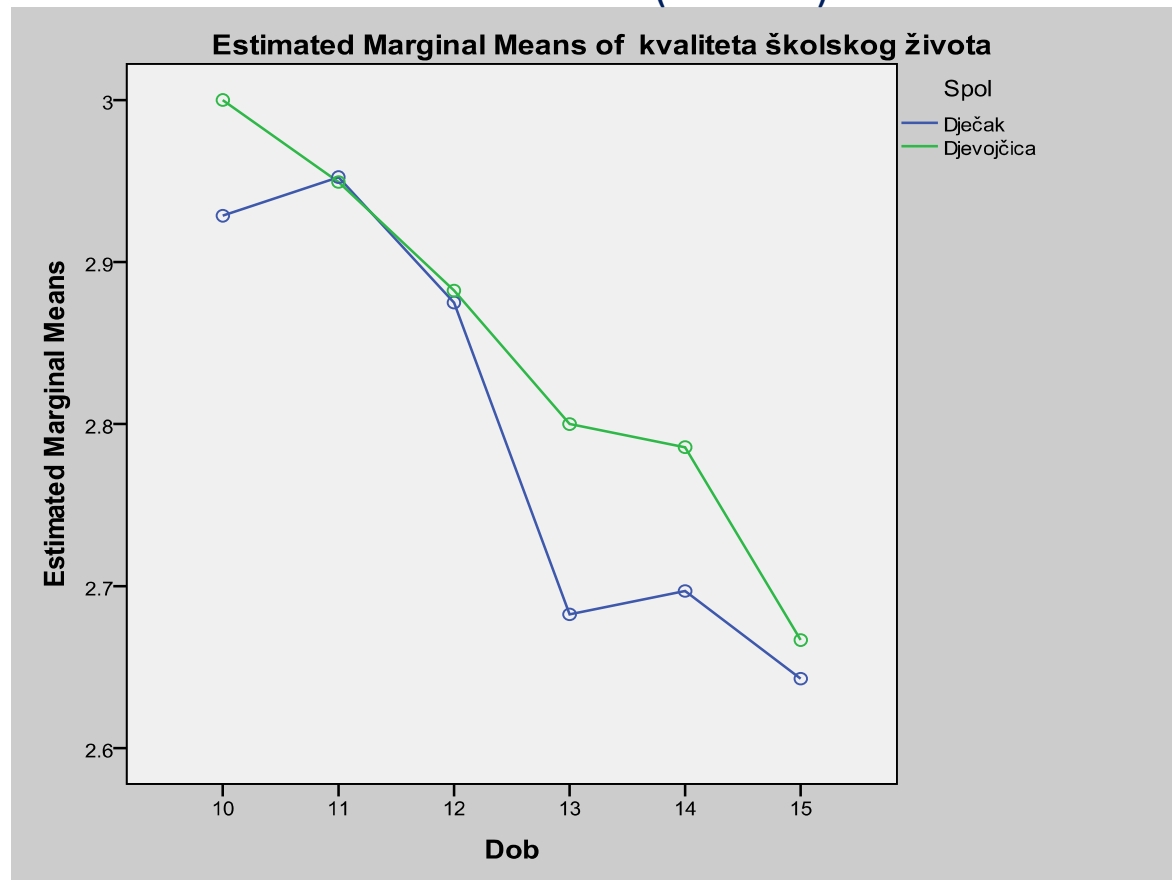
Postoji povezanost između indikatora stresa - nepoželjnih osjećaja (strah, nesigurnost) i akademskog uspjeha učenika/ce I dob

Test Statistics	Akademski uspjeh	Spol	13. Često osjećam strah od škole.	1. Osjećam se sigurno u školi.
Chi-square	789.716 ^a	.424 ^b	468.977 ^c	452.761 ^c
df	4	1	3	3
Asymp. Sig.	.000	.515	.000	.000

Uočava se statistički značajan trend opadanja kvalitete školskog života u odnosu na dob

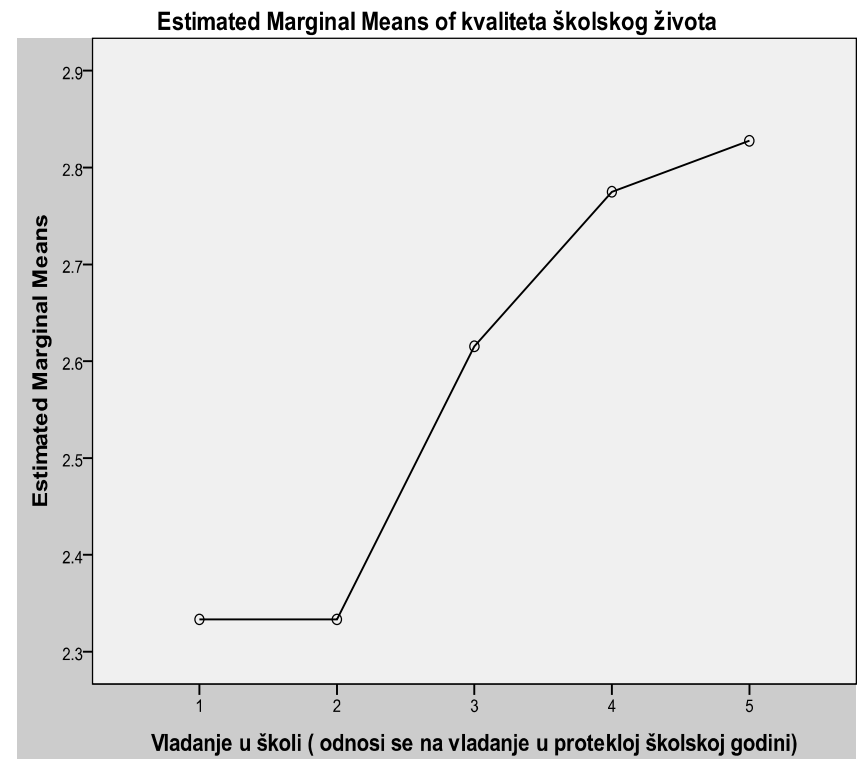
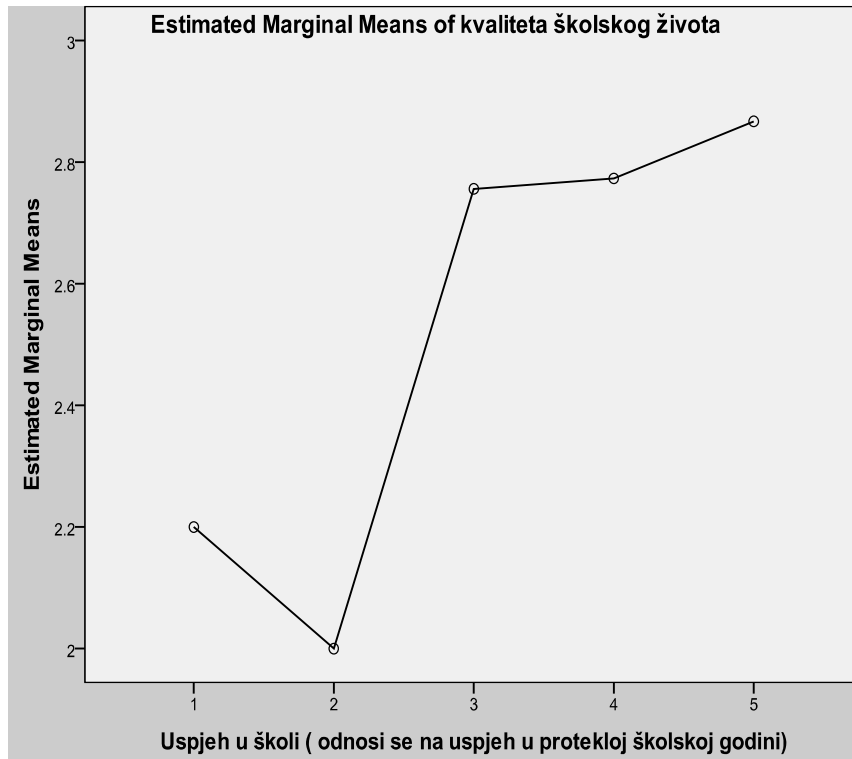
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Ispitanici podjednako, u odnosu na područje, spol, doživljavaju **kvalitetu školskog života prosječnom (M= 2,8 od max 4, dječaci 2,79, a djevojčice 2,86)**

Veće zadovoljstvo školskom kvalitetom života u korelaciji je s boljim akademskim uspjehom, te boljim vladanjem ispitanika u školi – ponašanjem u školi

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

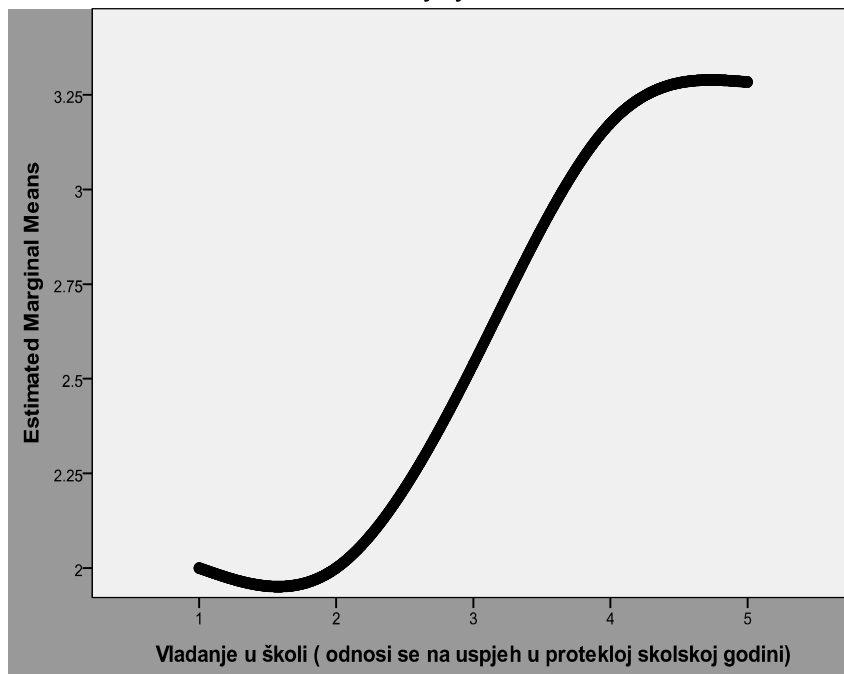

Djeca-adolescenti koji percipiraju veće zadovoljstvo kvalitetom školskog života postižu i bolje akademske uspjehe i općenito postižu bolju školsku disciplinu. (28)

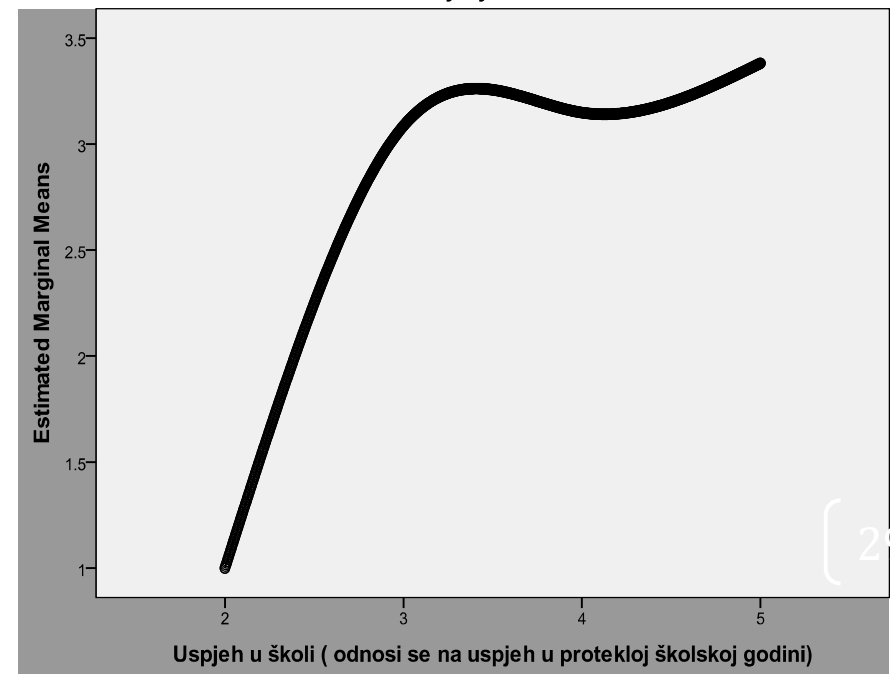
Kvaliteta odnosa učenik-nastavnik-učenik u značajnoj je korelaciji sa akademskim postignućem i ponašanjem u školi

Correlations	Svi da mi se kako nastavnici brinu o meni.	Nastavnici me podržavaju da kažem svoje mišljenje.	Nastavnici podstiču moju kreativnost i inovativnost.	Imam dovoljno prijatelja/ica u školi.	Osjećam da se mogu povjeriti prijateljima u školi.
Vladanje u školi	.141** .000	.153** .000	.104** .006	.082* .024	.107** .005
Akademski uspjeh	.088* .020	.171** .000	.170** .000	.084* .026	.137** .000

Estimated Marginal Means of 8. Nastavnici me podržavaju da kažem svoje mišljenje.

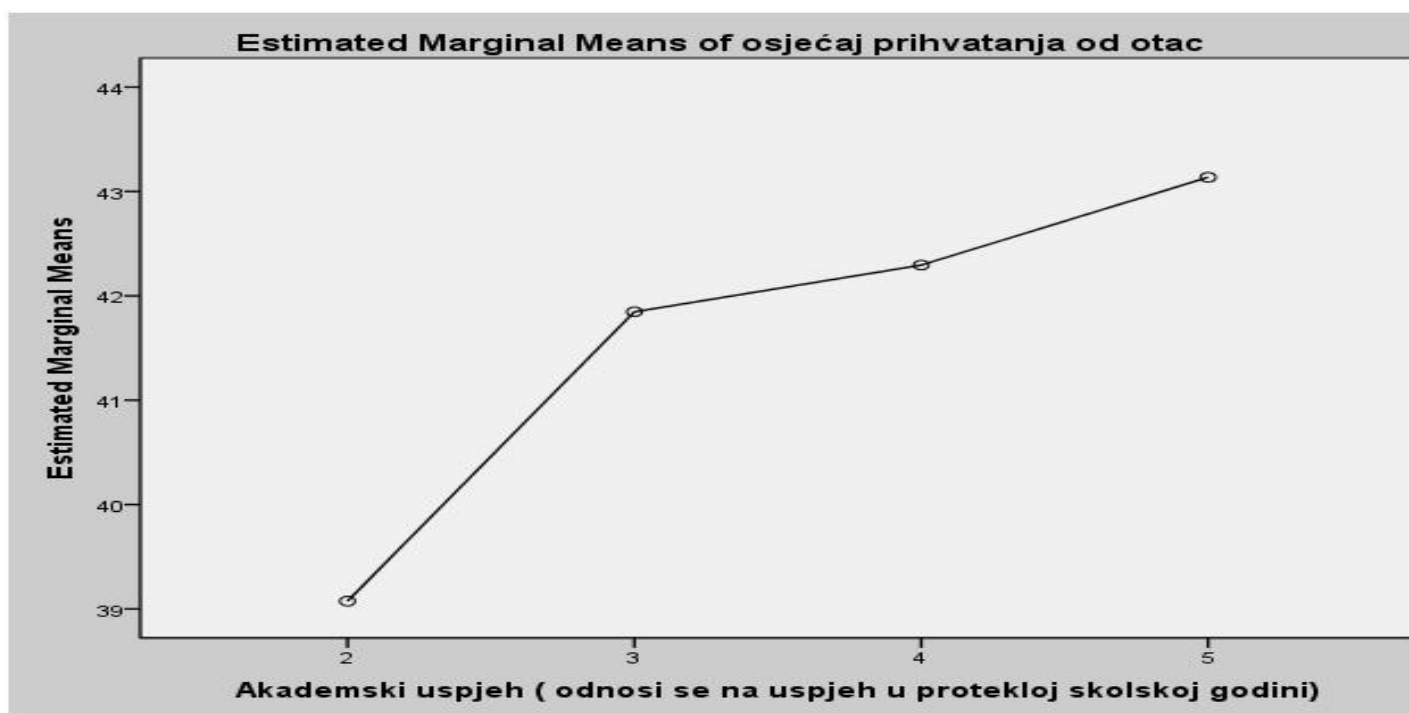
Estimated Marginal Means of 8. Nastavnici me podržavaju da kažem svoje mišljenje.

Povezanost akademskog uspjeha sa osjećajem roditeljskog ponašanja u odnosu na ispitanike

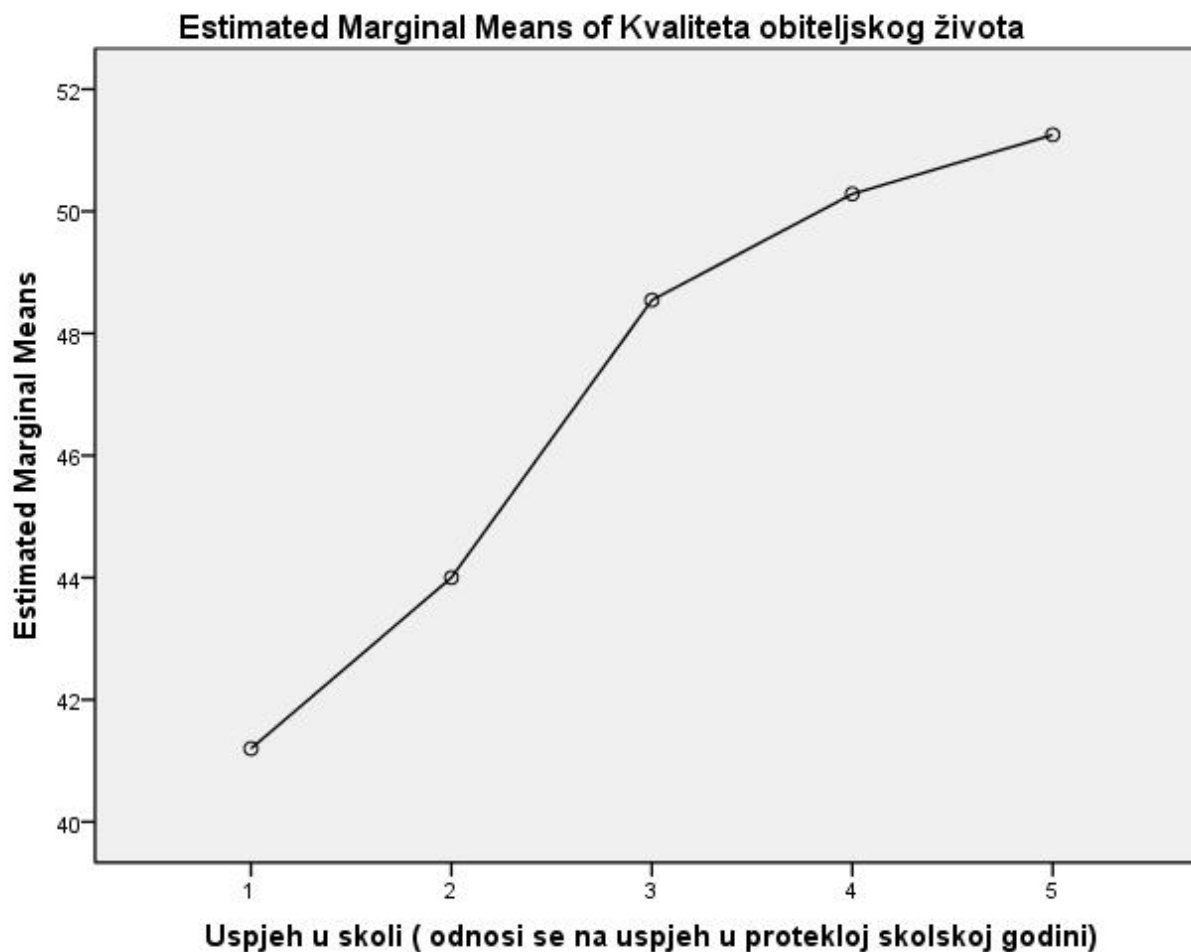
Correlations		Osjećaj odbac.od oca	Osjećaj odbac. od majke
Akademski uspjeh	Pearson Correlat	-.234**	-.136**
	Sig. (2-tail)	.000	.000

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Može se zaključiti da je za **akademski uspjeh** najznačajniji prediktor pozitivna relacija sa ocem.

Uočava se povezanost akademskog uspjeha i kvalitete obiteljskog života

Correlations		Kvaliteta obiteljskog života
Akademski uspjeh	Pearson Corr	.221**
	Sig. (2-tailed)	.000

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*“Sve je to fino što ti pričaš, al nama je problem što nemamo posla”
otac*

„Kad god dođem u školu pričaju mi koliko je loš“ majka

*„Mi nemamo uticaja na promjenu školskog programa to dolazi odozgo,
Ministarsva i PPZ – oni sve završe i samo nam dostave“ MŠ*

„Teško je privoliti roditelja da dođe u školu“MŠ

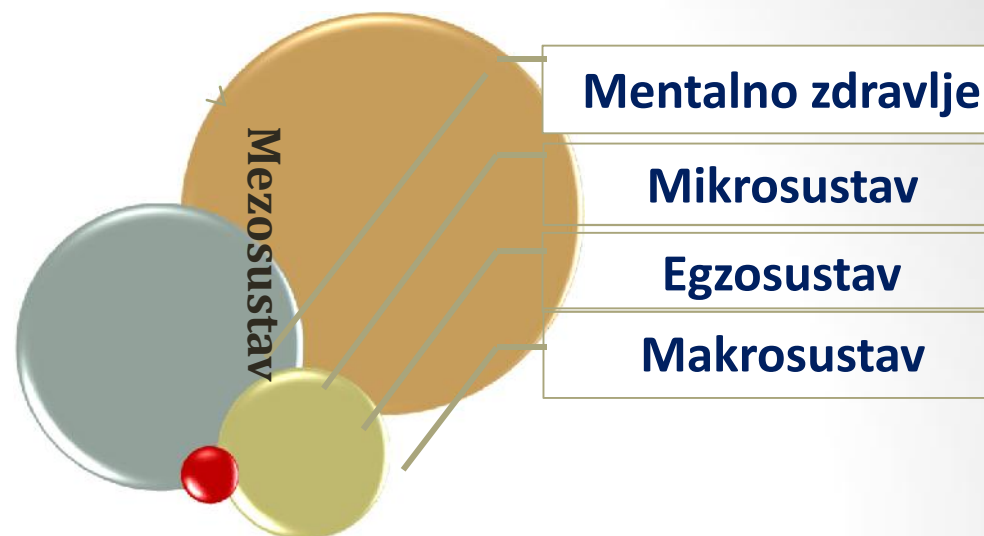
*„Naša saradnja sa CMZ ne postoji, djeca moraju u Sarajevo za svaki mali
problem sa zdravljem“ MŠ*

*„Školsko gradivo je postalo sve teže i meni je teško da pokazujem
zadaću djetetu kada dođe iz škole nemam vremena ni zašta, a kamoli
da se družim sa njim“-majka*

*„17 883 opravdana časa u toku jednog polugodišta, a neopravdanih
719 , ukupno 18 602 izostanaka sa nastave u jednom polugodištu“ MŠ*

„Društvo o nikome ne vodi računa samo o sebi“ otac

Rezultati analize povezanosti ekološkog sustava – Bronfenbrennerov ekološki model ljudskog razvoja

Correlations	Spol	Obiteljska kvaliteta života	Školska kvaliteta života
Internalizirani pr.	-.046	-.296**	-.188**
	.232	.000	.000
Eksternalizirani pr	-.105**	-.375**	-.330**
	.006	.000	.000

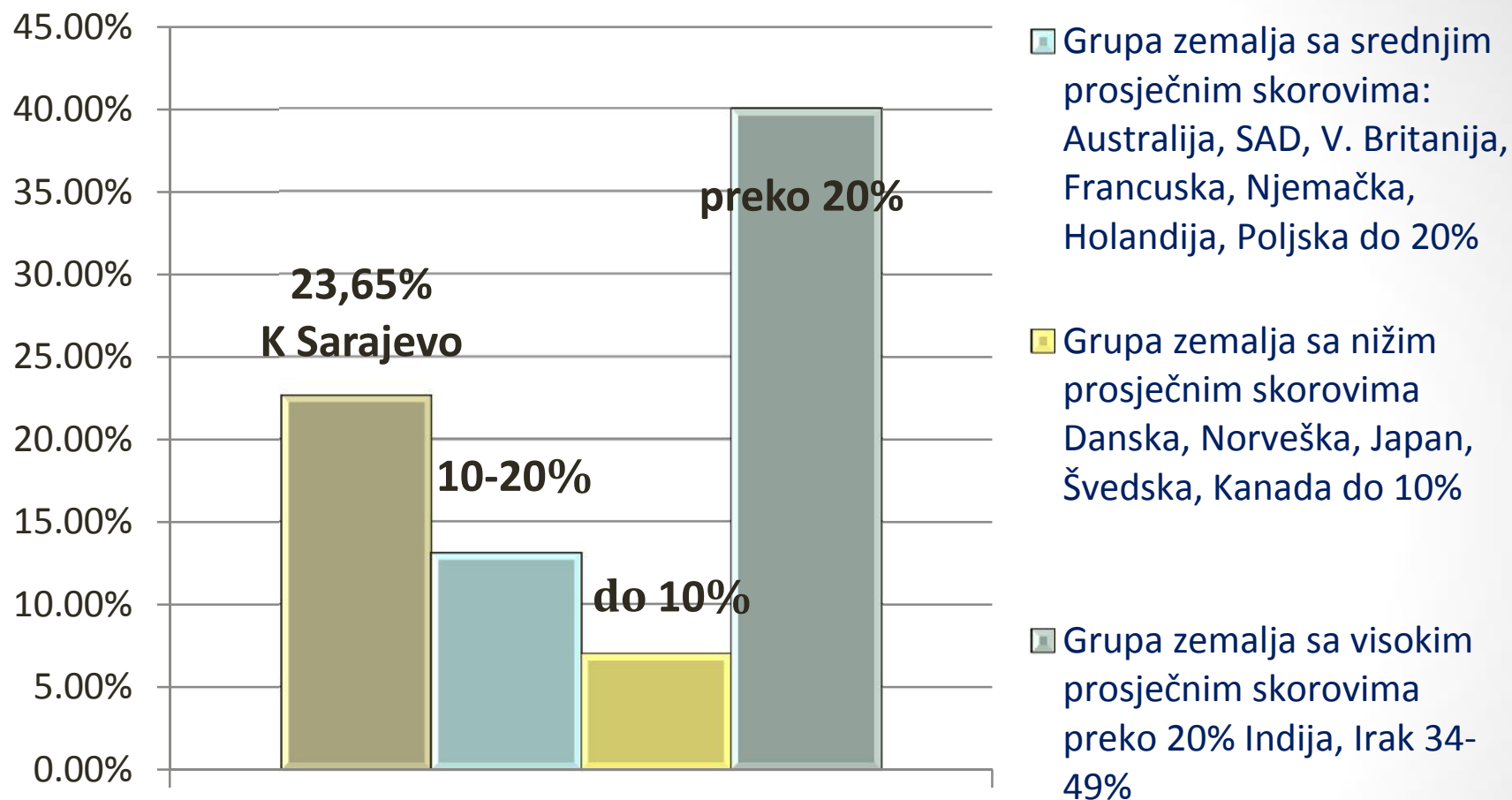
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

H 0 – Postoji povezanost između kvalitete života i mentalnog zdravlje djece osnovnoškolske dobi, je potvrđena.

Zaključak ili ...

- Nalazi ukazuju da **skoro svako četvrto dijete** u ranoj adolescentskoj dobi u Kantonu Sarajevo **pati**, te je pod visokim rizikom da razvije mentalne poremećaje.
- **Pitamo se** da li postoji mogućnost da se djeca odgoje u takvom društvu tako da ne upadnu u stanje u kojem bi razarali sebe i druge **u čežnji da zadovolje svoju egzistencijalnu potrebu da pripadaju i da su voljena onakva kakva jesu?**
- **Djeca u ranom adolescentnom razdoblju uče kako se ostvaruje čovjek!**
- **Kakvog čovjeka suvremeno bh. društvo stvara?**

Komparativni pregled rezultata istraživanja sa problemima mentalnog zdravlja djece rane adolescentne dobi u Evropi i svijetu

Prevalencija mentalnih poremećaja

Ukupni problemi prema procjeni prevalencije nas svrstavaju u grupu zemalja sa **srednjim i visokim prosječnim skorovima**.

HVALA VAM NA PAŽNJI!

Hitno nam je potrebno više ljudskog kontakta!

**Povezanost kvalitete života i
mentalnog zdravlja djece
osnovnoškolske dobi u Kantonu Sarajevo**

**Mirela Badurina
Sarajevo, mart/ožujak 2013.**

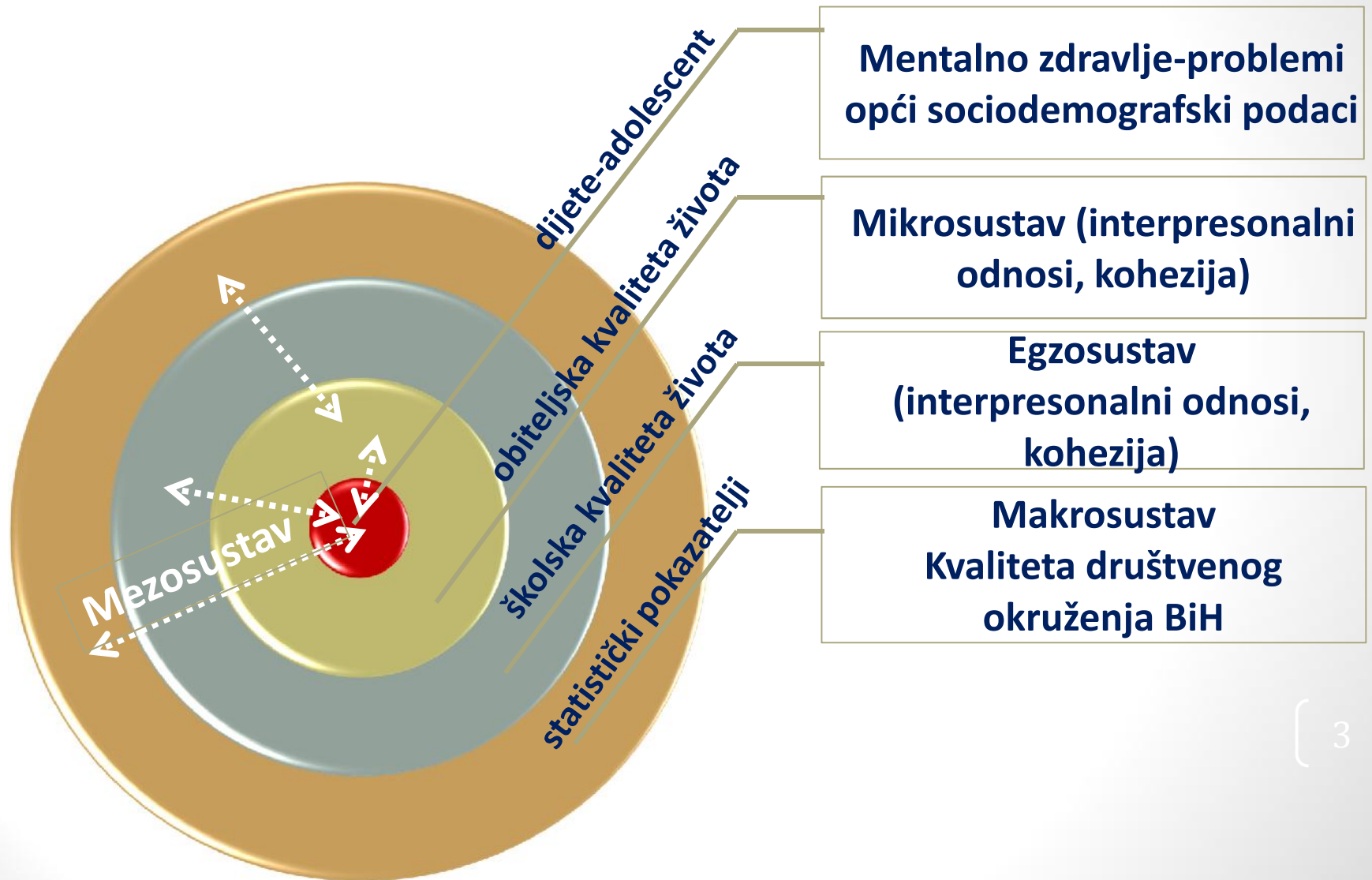
Uvod u temu

- ✓ **Najvrjedniji i najvulnerabilniji dio jednog društva – egzistencijalne potrebe za pripadanjem i ljubavi nužna za opstanak**
- ✓ **o pomoći roditelja i odraslih,**
- ✓ **nerazvijeni mehanizmi adaptacije**
- ✓ **Ciljna grupa - rana adolescencija (10-15) – period redefinisanja i reorganizacije**
- ✓ **Doslovno sabiranje iskustva djetinjstva i radikalna reorganizacija psihološkog selfa za putovanje koje predstoji**
- ✓ **Fenomenološki posmatrano - posebno fragilno razdoblje**
- ✓ **oko 50% dugotrajnih mentalnih poremećaja počinje prije 14. godine (www.who.int/mental_health/en/)**
- ✓ **Zadatak - Razvoj ličnog identiteta –**

Ko sam ja i šta je moj cilj u životu?

Polazna teorijska osnova istraživačkog rada

Bronfenbrenner-ov ekološki sustavi - model ljudskog razvoja

Metodološki okvir empirijskog dijela istraživanja

- Glavni cilj našeg istraživanja bio je **doprinos razumijevanju kvalitete života djece** kroz aspekte obiteljske i školske kvalitete života, tj. zadovoljenja egzistencijalne **potrebe za pripadanjem i ljubavi**, te njihove **povezanosti sa mentalnim zdravljem djece-adolescenata**

Utvrđiti :

- ✓ **prevalenciju** internaliziranih i eksternaliziranih problema u djece-adolescenata
- ✓ **povezanost** mentalnog zdravlja sa sociodemografskim karakteristikama: spol, dob, područje istraživanja
- ✓ **protektivne** i rizični **prediktore** koji **potiču/narušavaju zdrav rast i razvoj**

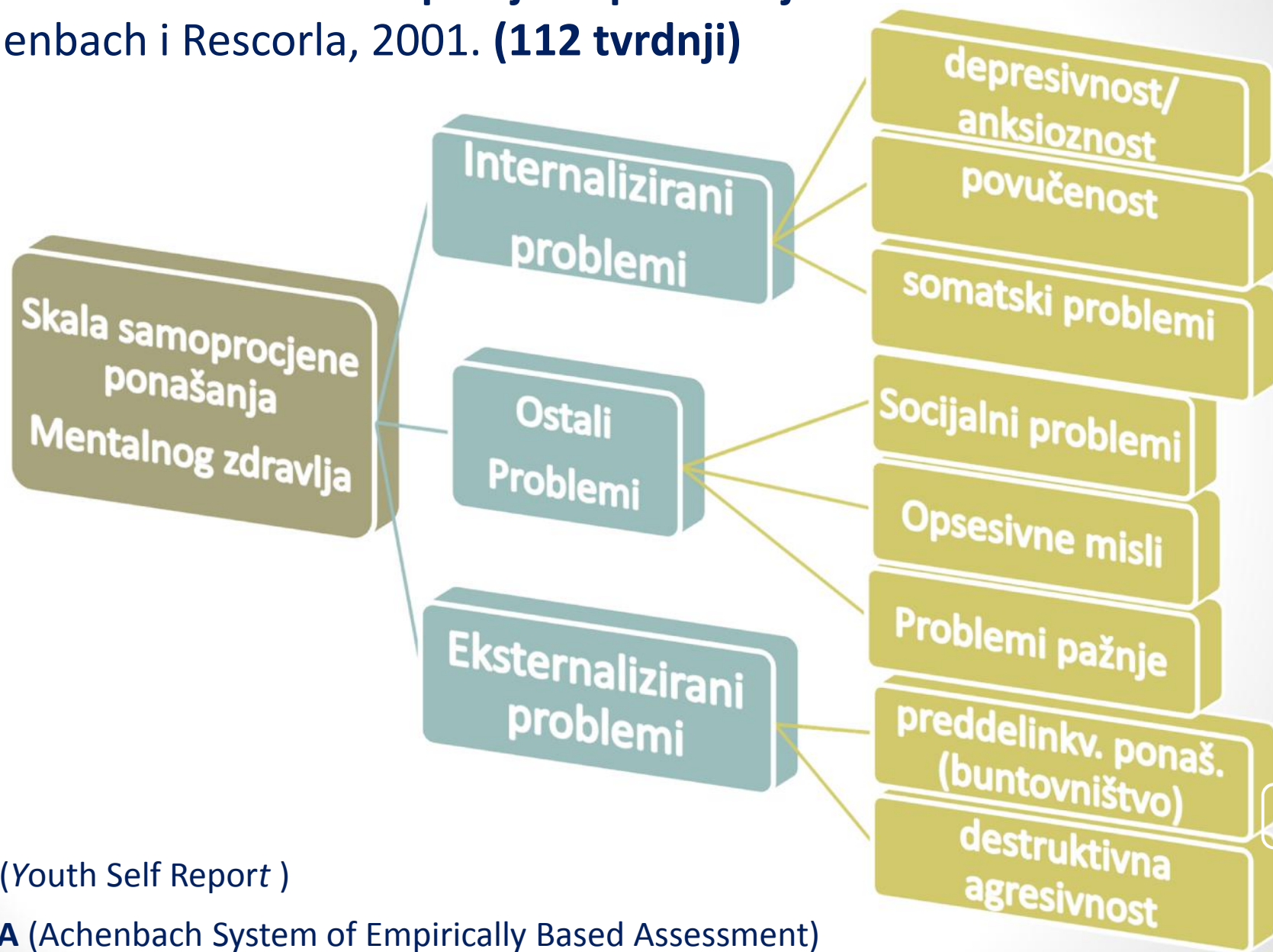
- **H 0 – Postoji povezanost između kvalitete života i mentalnog zdravlja djece osnovnoškolske dobi**

- **Uzorak od 765 ispitanika (opća populacija)**
- N= 734 učenika/ca od V-VIII/IX razreda (uzrast od 10-15 godina) - **kvantitativno istraživanje**
- N= 31 roditelja/staratelja, menadžmenta škole, u okviru **kvalitativnog istraživanja**
- Kriterij za odabir škola uključenih u istraživanje je **gradsko N=4 i prigradsko okruženje N=4.**
- bio-psiho-socijalno istraživanje - funkcija da se opisuju fenomeni, interakcije, te **prediktore**
- Aplikativna metodologija
- **Cross i komparativna studija**

Mentalno zdravlje/problemi djece-adolescenata

ASEBA – YRS Skala samoprocjene ponašanja mladih

Achenbach i Rescorla, 2001. (112 tvrdnji)

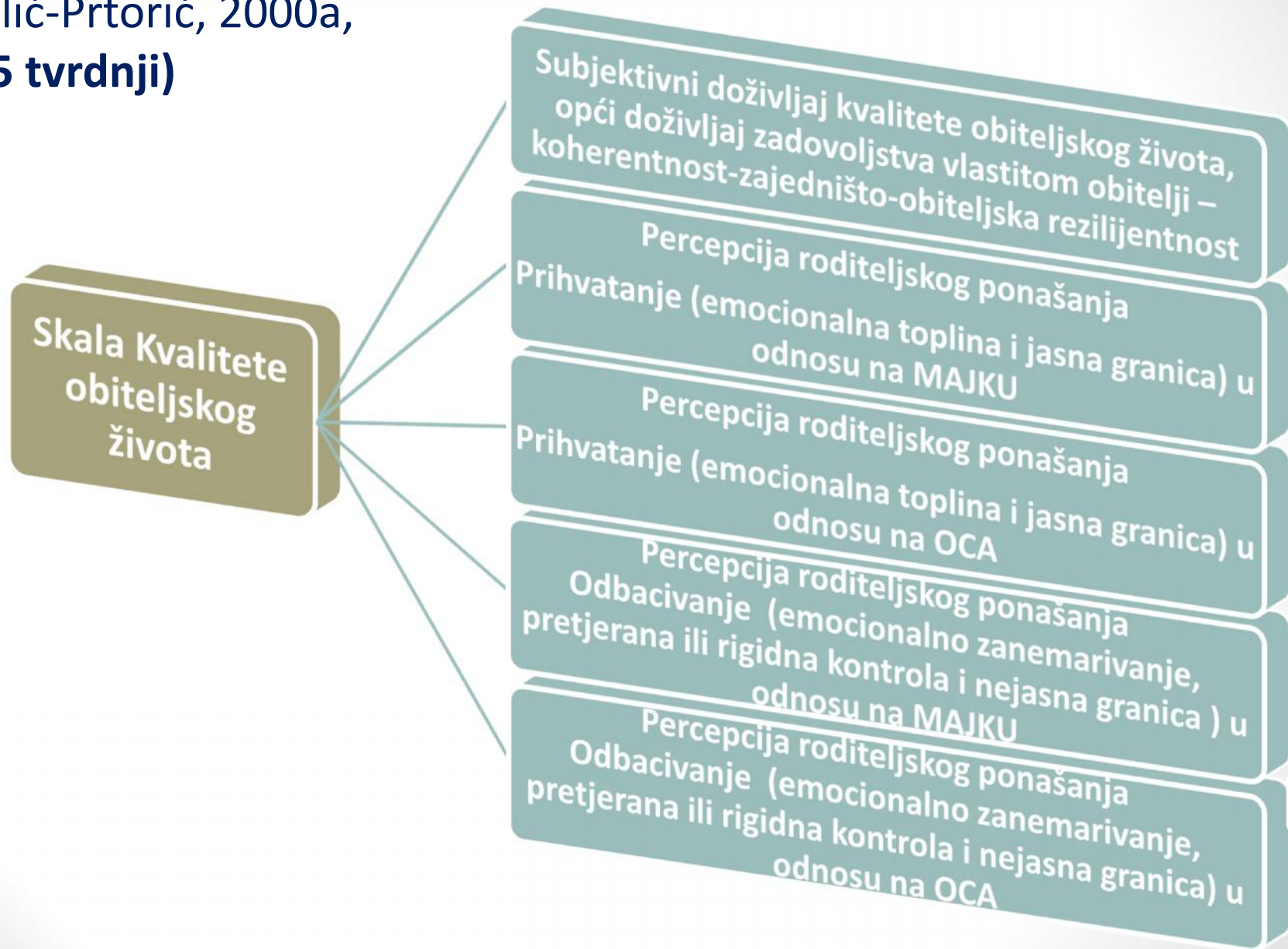

YSR (Youth Self Report)

ASEBA (Achenbach System of Empirically Based Assessment)

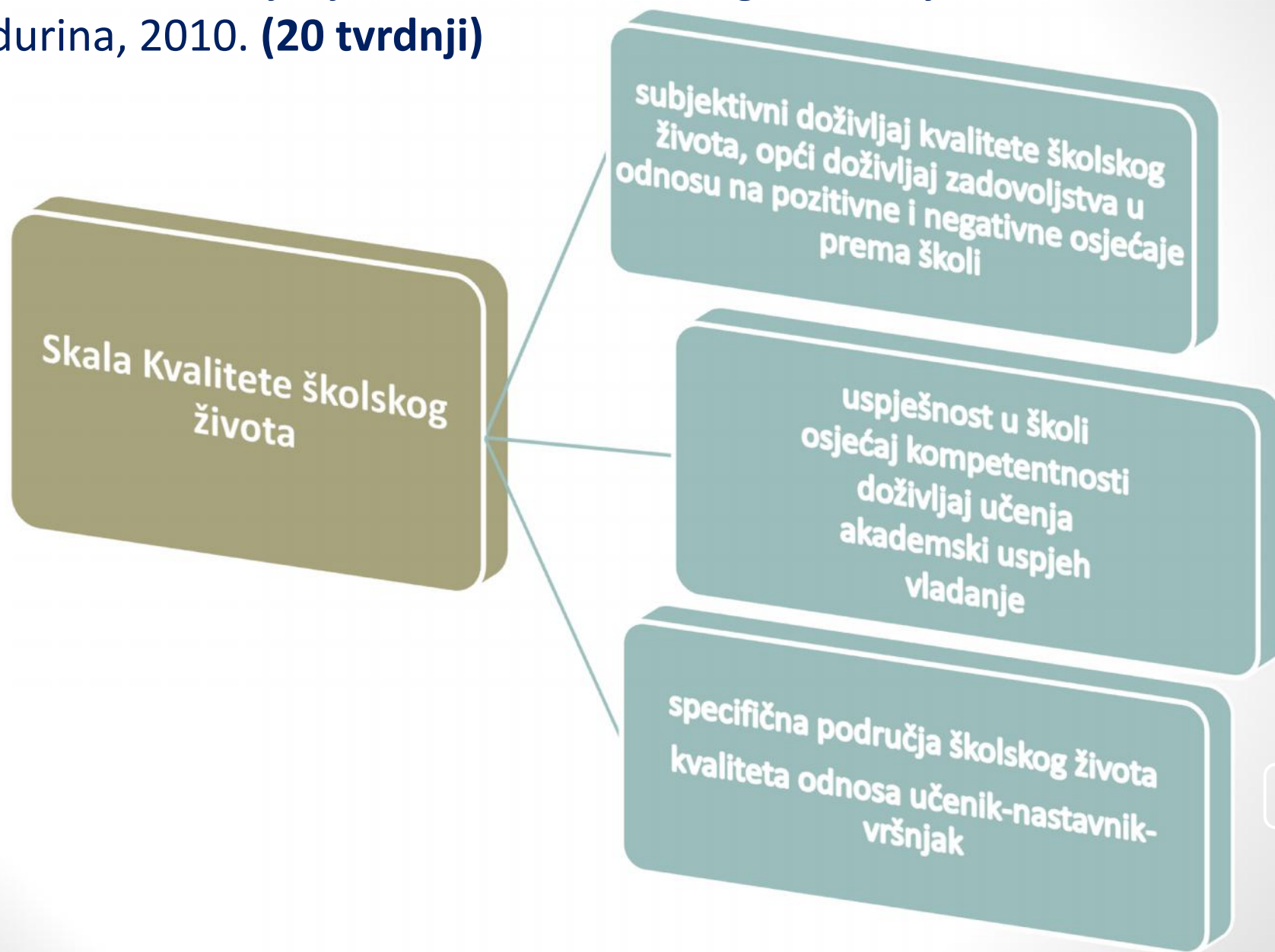
Kvaliteta obiteljskog života djece-adolescenata

KOBI - skala mišljenja o kvaliteti obiteljskih interakcija –
Vulić-Prtorić, 2000a,
(55 tvrdnji)

Kvaliteta školskog života djece-adolescenata

SKŠO - skala mišljenja o kvalitete školskog okruženja –
Badurina, 2010. (20 tvrdnji)

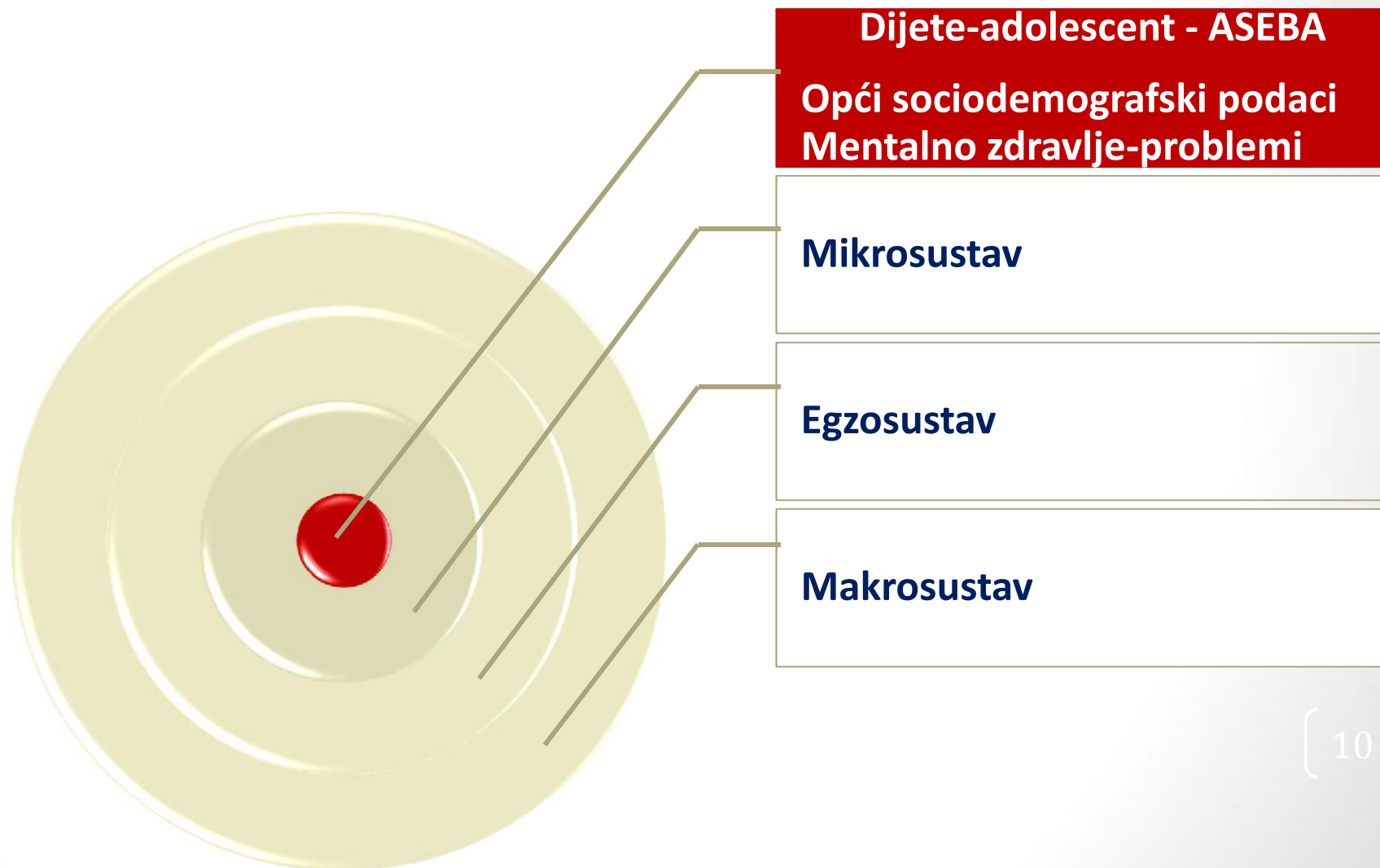
Zadaci istraživanja (4):

17 HIPOTEZA

-
- Analiza povezanosti ekološkog sustava
 - Analiza kvalitete školskog života djece-adolescenata
 - Analiza kvalitetu obiteljskog života djece-adolescenata
 - Analiza mentalnog zdravlje , prevalencija problema mentalnog zdravlja djece-adolescenata

Nalazi općih sociodemografskih podaka

Epidemiologija problema mentalnog zdravlja djece-adolescenata

Opći demografski podaci

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
O. Š. Kovačići – Općina Novo Sarajevo	92	12.5	12.5	12.5
O. Š. Musa Čazim Čatić – Općina Centar	91	12.4	12.4	24.9
O.Š. Skender Kulenović – Općina Novi G	82	11.2	11.2	36.1
O. Š. Edhem Mulabdić – Općina Stari G	99	13.5	13.5	49.6
O. Š. Hasim Spahić – Općina Ilijaš	118	16.1	16.1	65.7
O. Š. 9. Maj – Općina Hadžići-Pazarić	80	10.9	10.9	76.6
O. Š. Vrhbosna – Općina Stari grad	92	12.5	12.5	89.1
O.Š. Obitelji ef. Ramić- Općina Vogošća –Semizovac	80	10.9	10.9	100.0
Total	734	100.0	100.0	

Tip škole prema lokaciji škole

Tabela 5.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Gradska	364	49.6	49.6	49.6
Prigradska	370	50.4	50.4	100.0
Total	734	100.0	100.0	

Sociodemografske karakteristike

Spolna struktura uzorka

	Frequency	V.Percent
Dječaci	344	46.9
Djevojčice	353	48.1
Total	734	100.0

Struktura raseljenosti uzorka

Uvijek sam živio/la u

ovom mjestu

	Frequency	V.Percent
Neraseljeno	495	67.4
Raseljeno	230	31.4 > PS
Bez odgovora	9	1.2
Total	734	100.0

Dobna struktura uzorka

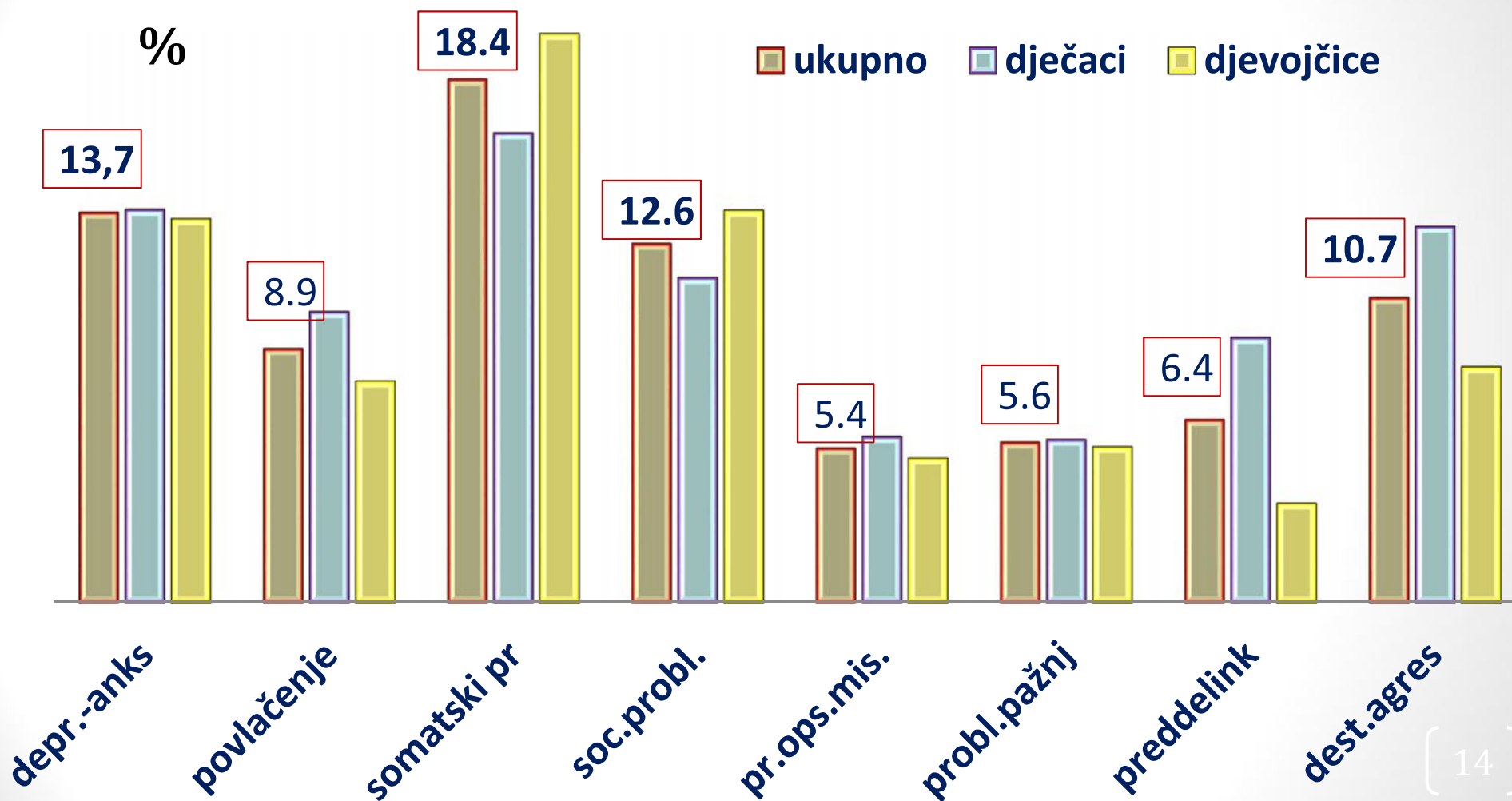
Dob	Frequency	V.Percent
10	45	6.1
11	150	20.4
12	139	18.9
13	170	23.2
14	186	25.3
15	34	4.6
Total	734	100.0

Struktura obitelji		Valid Percent
U potpunoj obitelji kao jedino dijete	75,4%	8.6
U potpunoj obitelji sa bratom/sestrom		66.8
U proširenoj obitelji sa roditeljima i bližom rodbinom nanom/bakom, djedom...		13.9%
Sa majkom zbog razvoda roditelja	6%>GS	5.2
Sa ocem zbog razvoda roditelja		.8
U nepotpunoj obitelji (otac preminuo)	4,5%	3.1 10,5%
U nepotpunoj obitelji (majka preminula)		.7
Sa starateljem/rodbinom ili u hraniteljskoj obitelji		.3
Trenutno živim u Domu za djecu (SOS-Dječije selo, Dom Bjelave...)		.4

{ 13 }

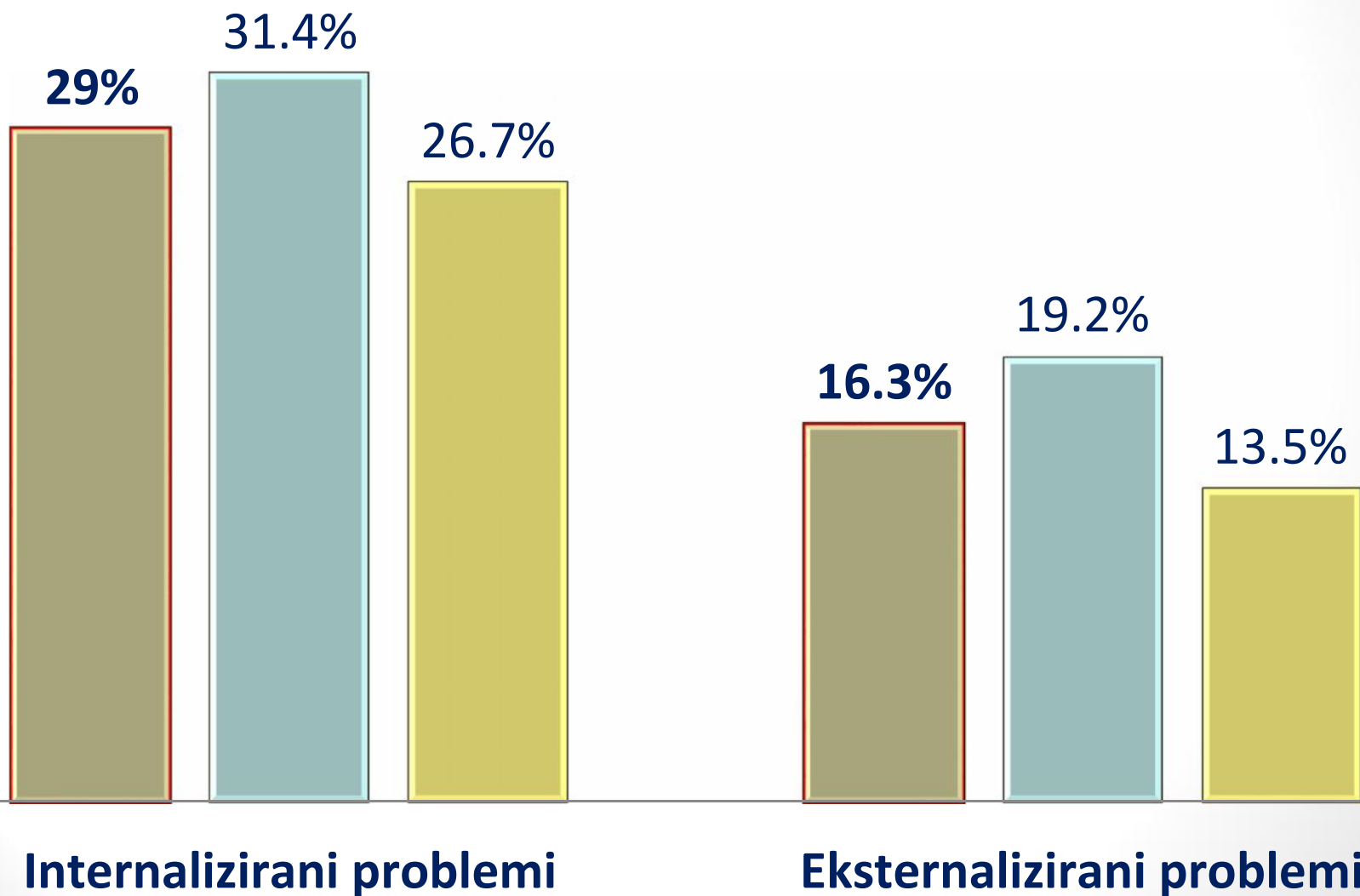
Rezultati analize problema mentalnog zdravlja u djece-adolescenata

Prevalencija klinički značajnih problema mentalnog zdravlja u djece-adolescenata po supskalama u Kantonu Sarajevo

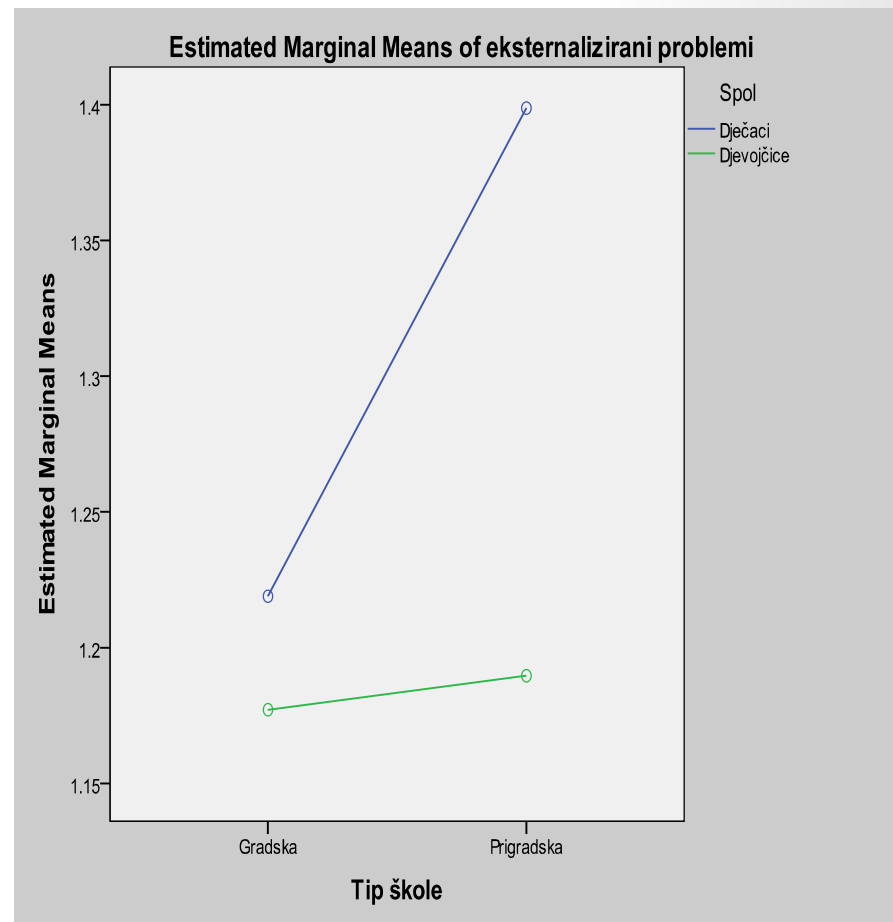
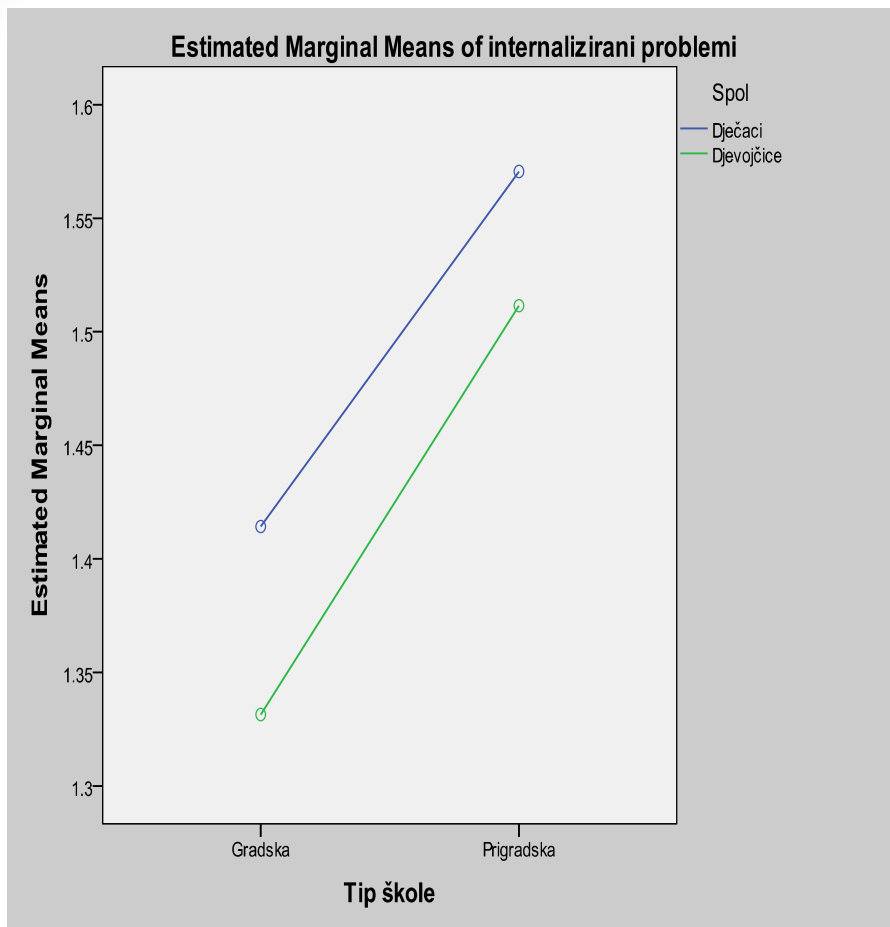

Prevalencija problema mentalnog zdravlja u djece-adolescenata

Ukupno Dječaci Djevojčice

Značajna korelacija problema mentalnog zdravlja djece-adolescenta u odnosu na područje istraživanja.

Dječaci iz prigradskih sredina su u povećanom riziku za razvoj mentalnih poremećaja

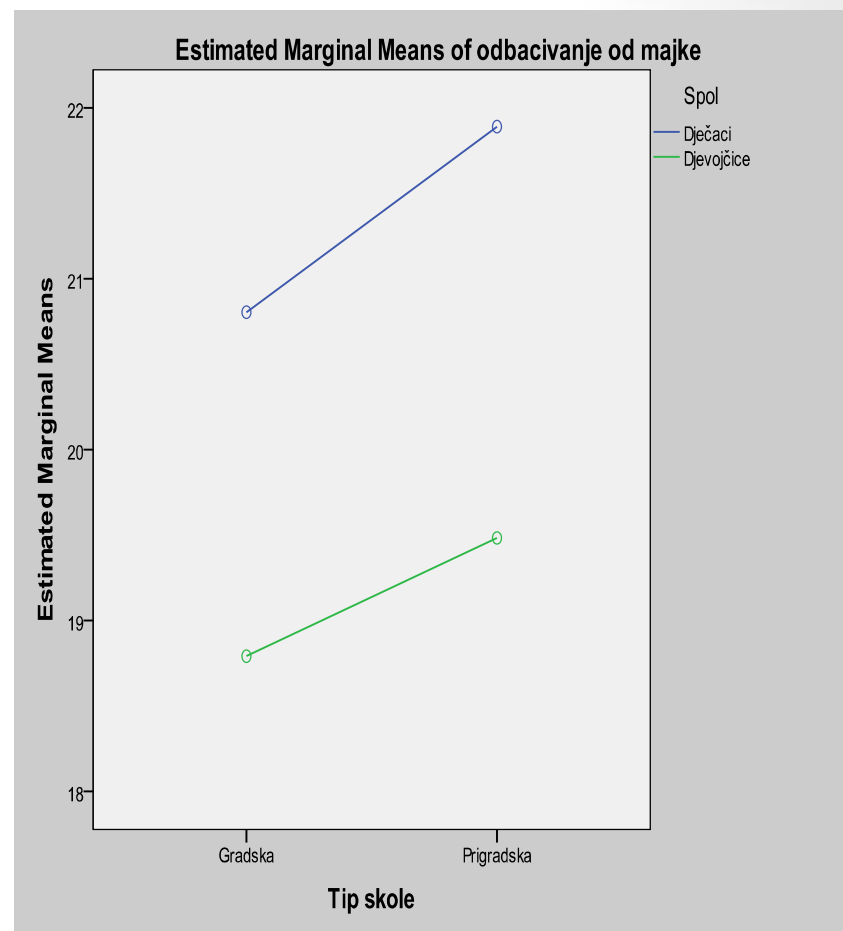
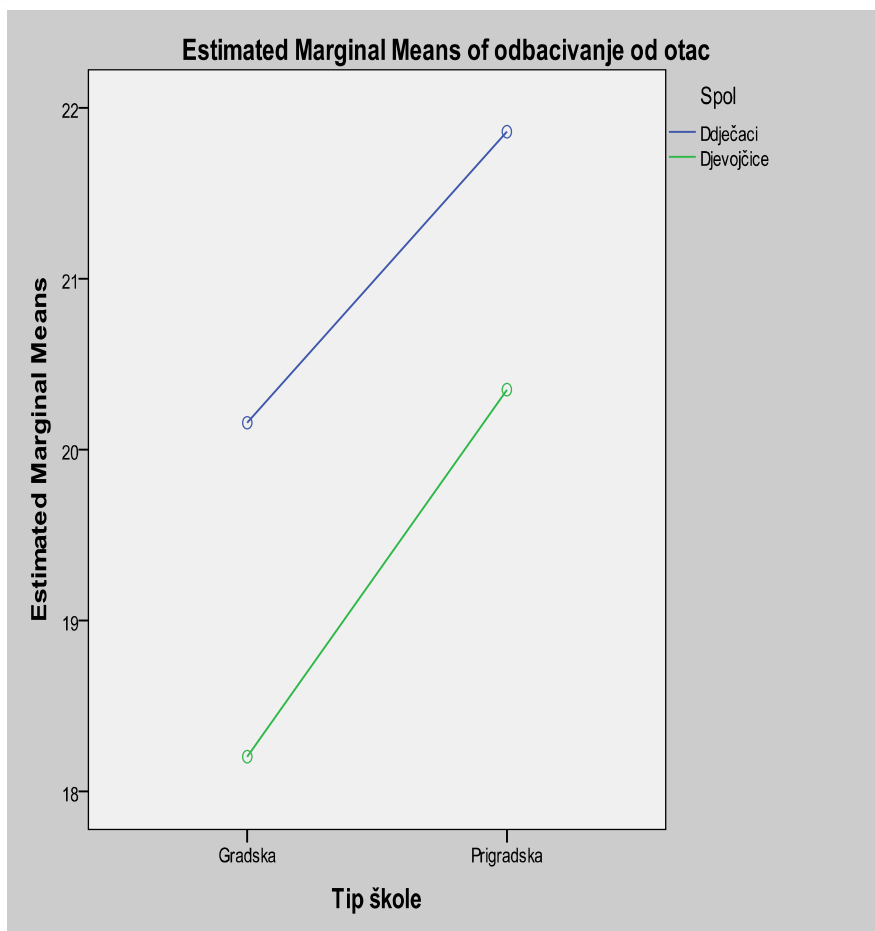
** . Correlation is significant at the 0.01 level

Correlations	eksternalizirani.kat
internalizirani.kat	.296**

Povezanost roditeljskog ponašanja i koherentnost obitelji sa mentalnim zdravljem djece

Vidljiva je povezanost varijabli percepcije roditeljskog odbacivanja u odnosu na spol

- Dječaci iz prigradskih sredina percipiraju veću odbačenost od oba roditelja i u korelaciji je sa dosada dobivenim rezultatima.

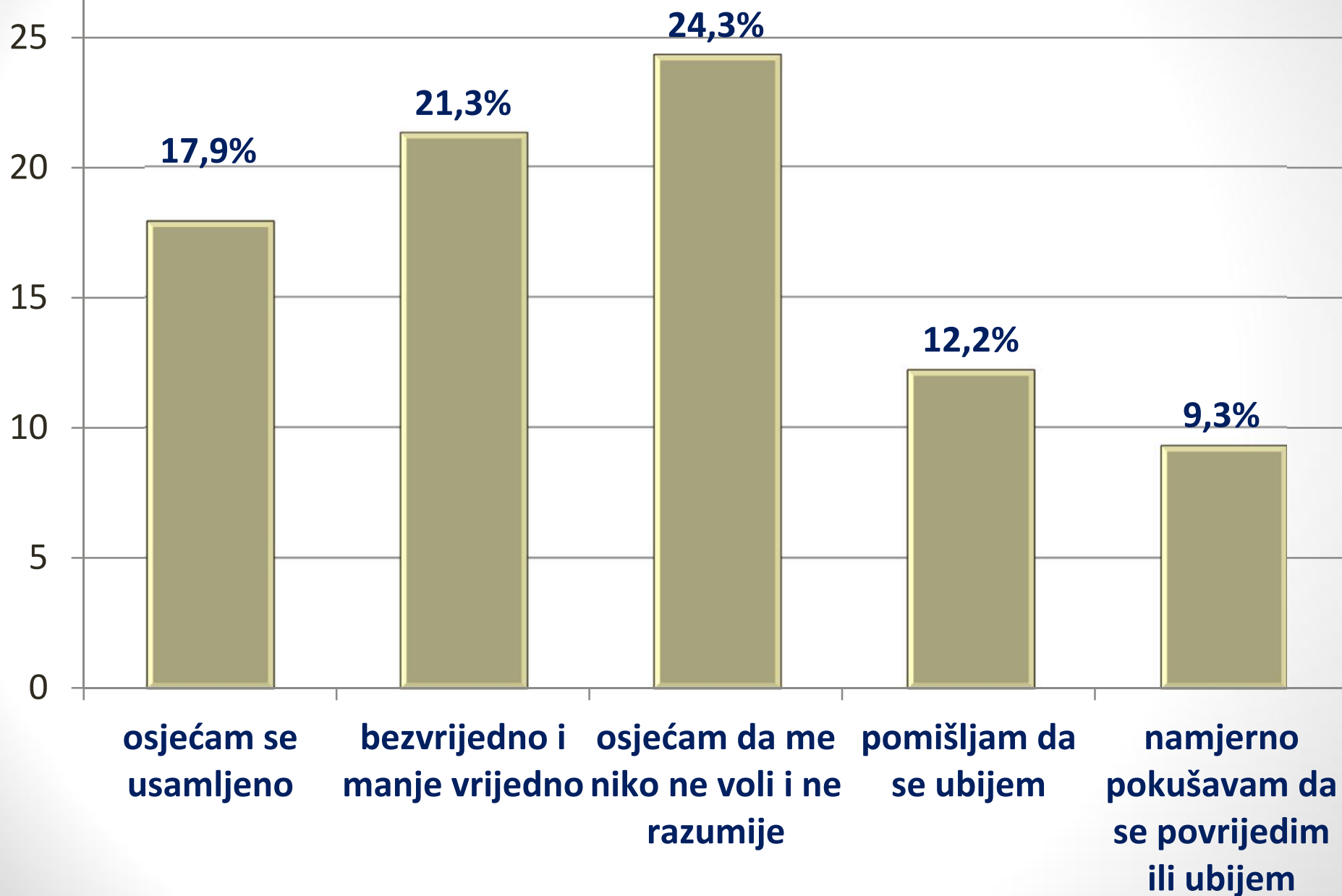
Vidljiva je povezanost varijabli percepcije **roditeljskog odbacivanja** sa problemima mentalnog zdravlja u odnosu na **internalizirani i eksternalizirani spektar ponašanja**

Correlations	internalizirani.kat	eksternalizirani.kat
Osjećaj odbačenosti od oca	.292**	.336**
	.000	.000
Osjećaj odbačenosti od majke	.338**	.323**
	.000	.000

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).
**. Correlation is significant at the 0.01 level.

Možemo reći da je **osjećaj odbačenosti od majke značajniji je prediktor za razvoj spektra internaliziranih** probleme u djece-adolescenata, dok je percipiranje **očevog odbacivanja** značajniji je prediktor za razvoj spektra **eksternaliziranih problema (raznim oblicima ovisničkog ponašanja)** u ranom adolescentnom periodu.

Štetne posljedice osjećaja nepripadanja obitelji i odbačenosti

Najčešći odgovori djece: “Želio/la bih da nisam član svoje obitelji”, “Osjećam se kao stranac u svojoj obitelji”, “Moja obitelj je jedna nesretna obitelj”, “U mojoj obitelji me niko ne razumije”, “Čini mi se da bi moja mama/tata bila/o sretnija/i da me nema”, “Moju majku/oca ne zanima kako se ja osjećam”, “Često osjećam strah od škole”

Correlations, Chi-square	18. Namjerno pokušavam da se povrijedim ili ubijem.
Osjećaj odbačenosti od strane oca	.136**
	.000
Osjećaj odbačenosti od strane majke	.178**
	.000
Kvaliteta obiteljskog života	-.247**
Kvaliteta školskog života	-.186**
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).	

Na oba testa uočava se signifikantna korelacija na prvom nivou (1) možemo zaključiti da je :

Potreba za pripadanjem veća od potrebe za životom!

Uočljiva je povezanost roditeljskog prihvatanja sa općom obiteljskom atmosferom - kvalitetom obiteljskog života

Najčešći odgovori djece: "Za mene je obitelj izvor utjehe i zadovoljstva", "Ponosan/a sam na svoju obitelj", "Članovi moje obitelji čine dobro jedni drugima i mogu se zaista pouzdati u svoju obitelj", "Moja majka/otac je pun/a ljubavi prema meni", "Moja majka/otac ima puno razumijevanja za moje probleme.", "Moja majka/otac traži od mene samo ono što stvarno mogu učiniti".

Correlations		Osjećaj prihvaćenosti od otac	Osjećaj prihvaćenosti od majka
Kvaliteta obiteljskog života	Pearson Corr.	.507**	.578**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000

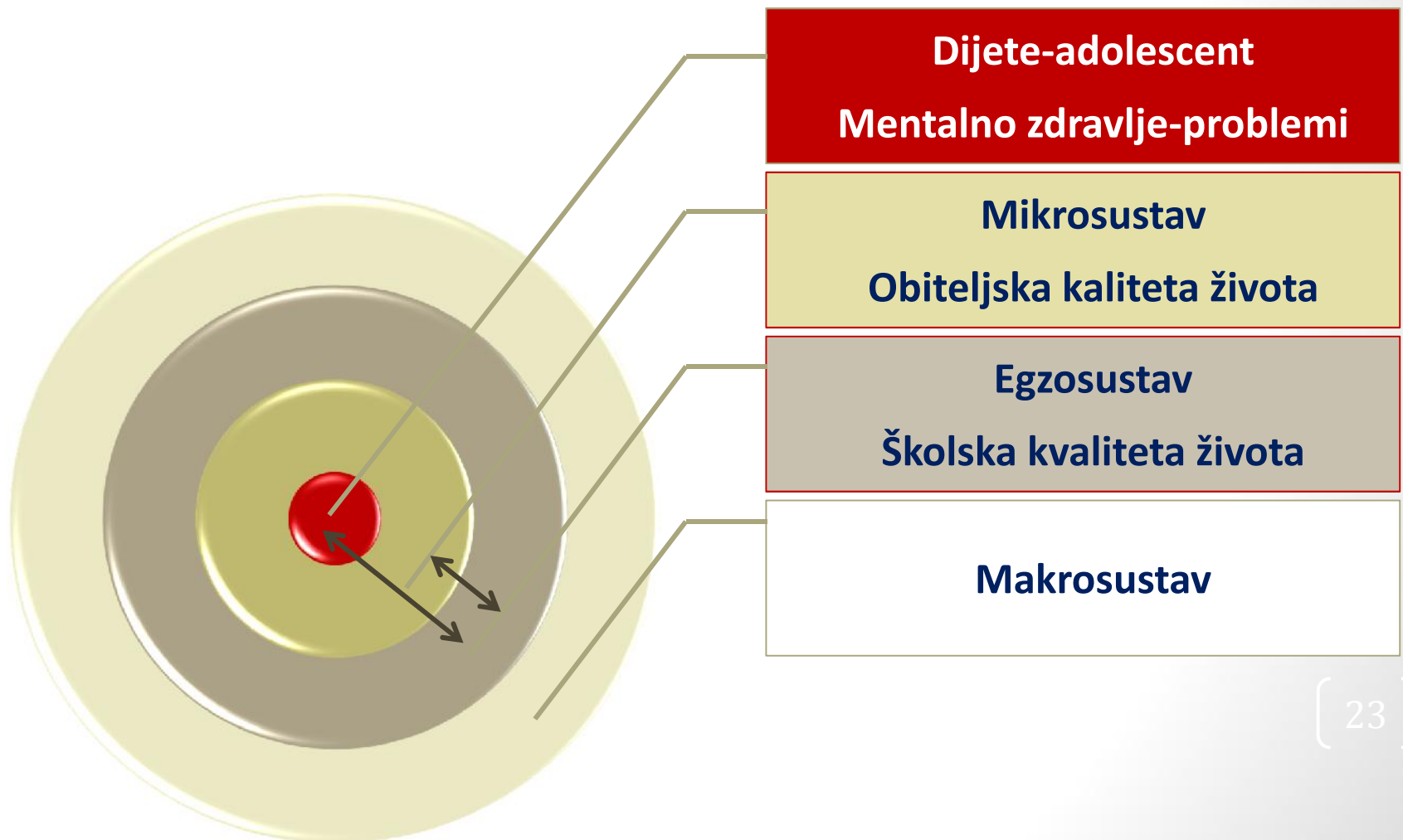
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

** . Negativna signifikantna korelacija na 0.01 nivou sa internaliziranim i eksternaliziranim problemima u djece i mladih

- **značajni protektivni faktori – obiteljska koherentnost - rezilijentnost, kvaliteta relacijskih odnosa sa roditeljima, potreba za pripadanjem i ljubavi**

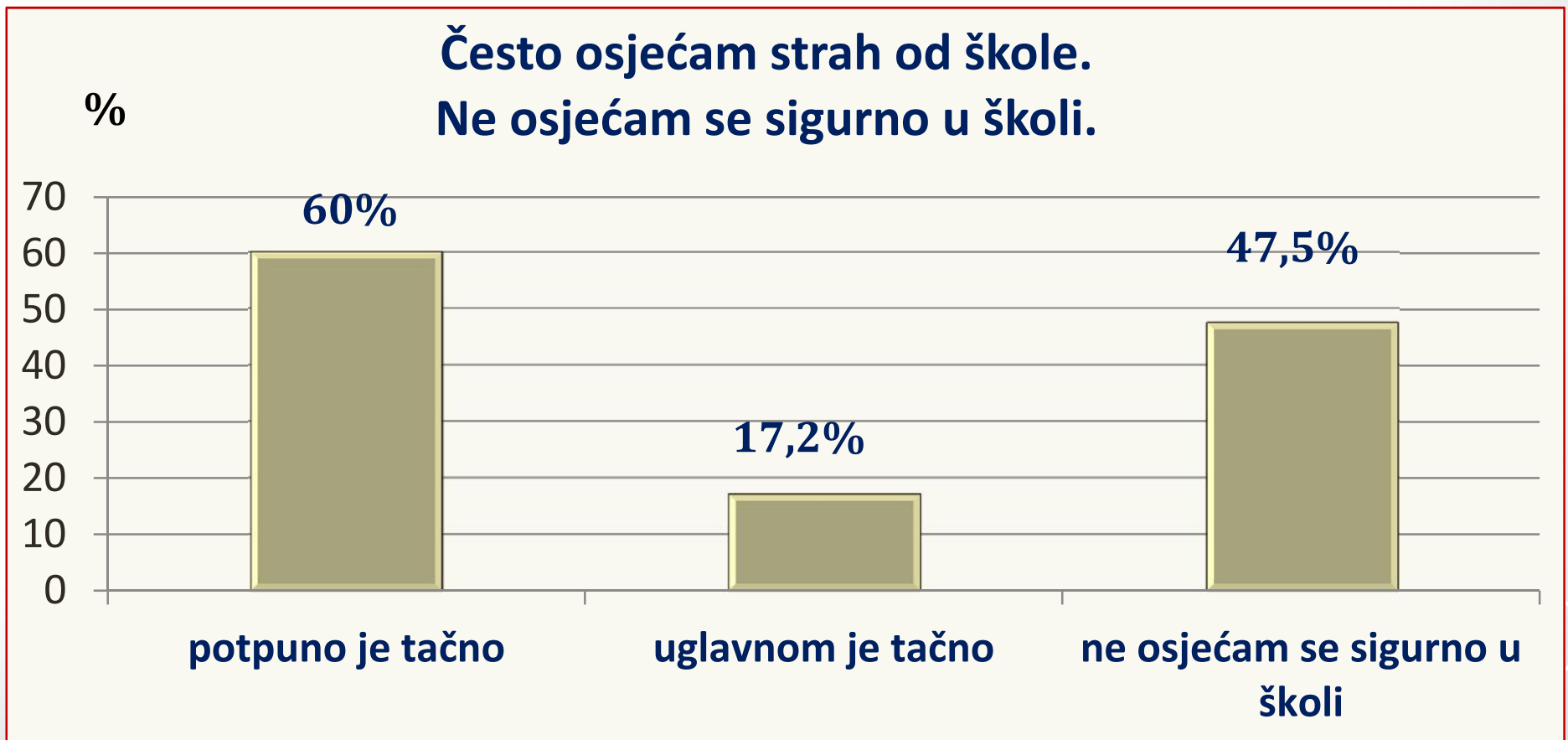
Nalizi kvalitete školskog života - Egzosustav

- Opća kvaliteta školskog života
- Specifični aspekti kvalitete ŠŽ

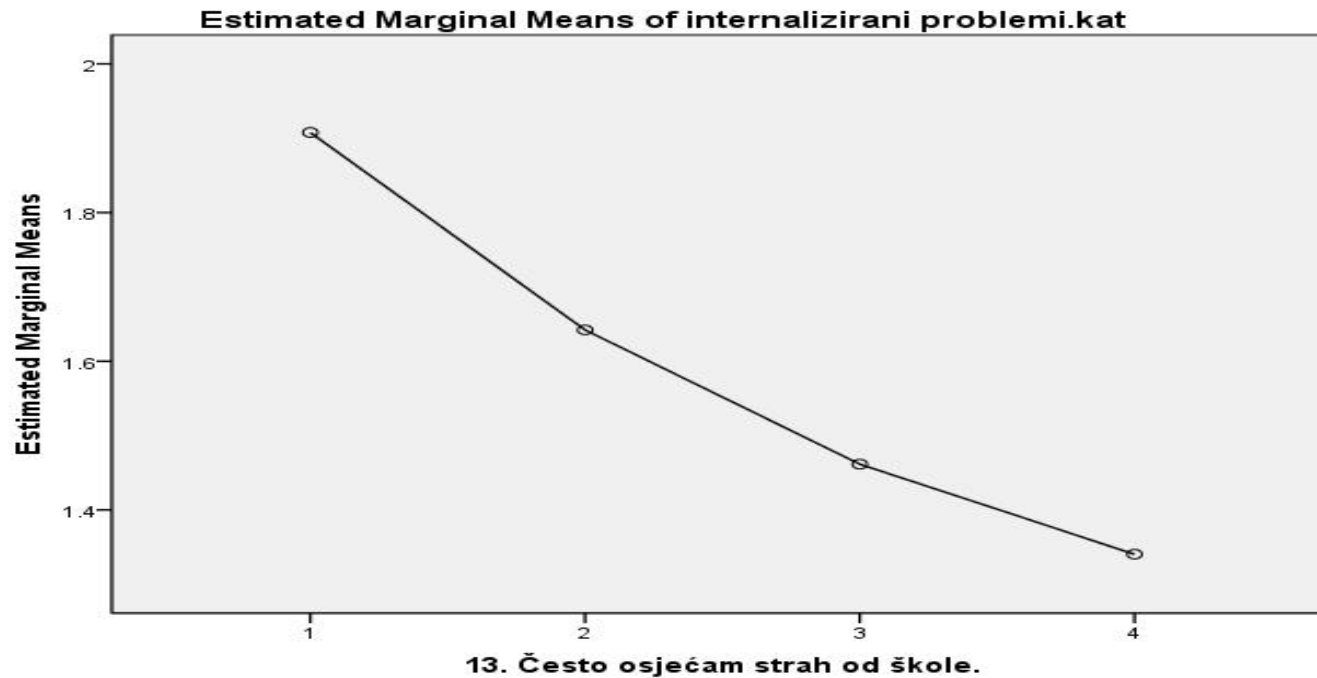

Opći doživljaj kvalitete školskoga života

odnosi se na reakcije učenika na školu - opće pozitivne i negativne osjećaje prema školi- **indikator stresa - (strah od škole, osjećaj nesigurnosti unutar škole)**

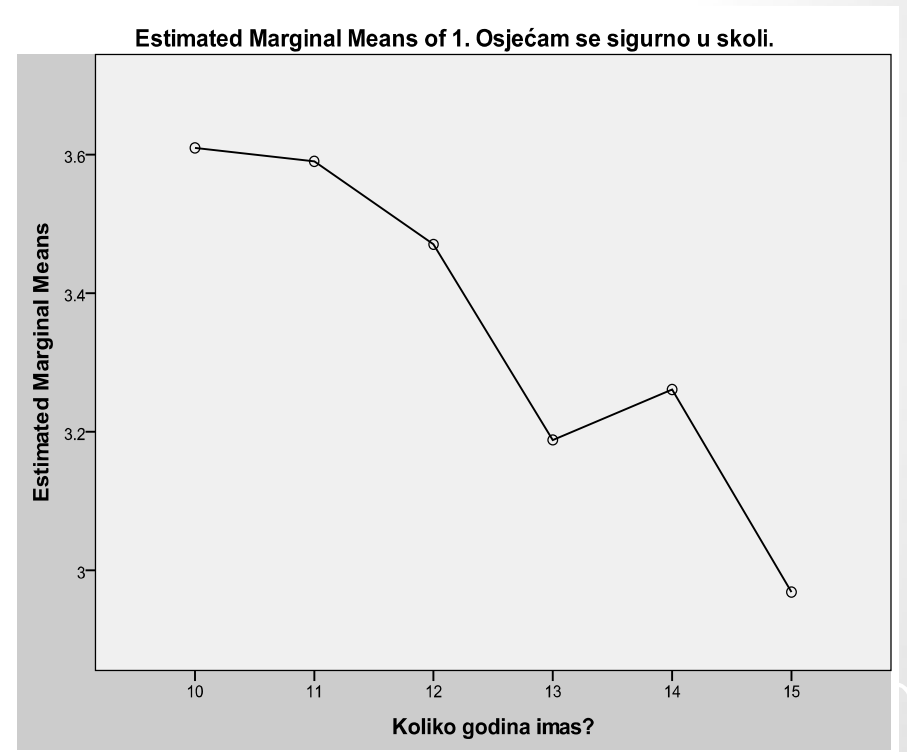
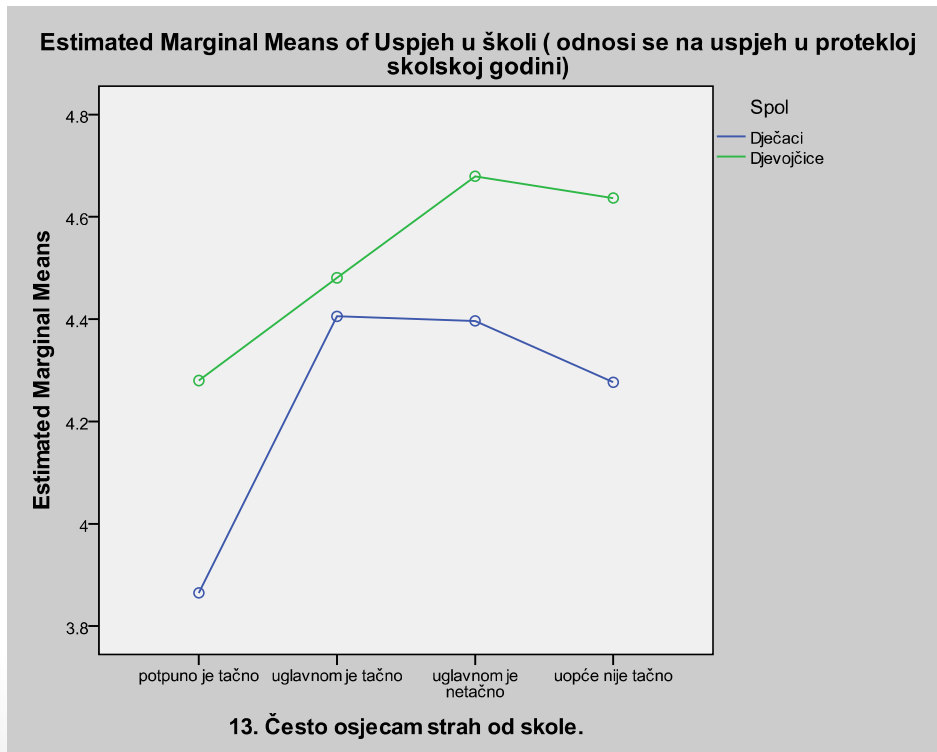
Uočava se značajna korelacija indikatora stresa sa problema mentalnog zdravlja djece-adolescenata

	Anks-depr.	Povlac enje.	Somati ka.	Socijal ni.pro	Opsesiv ne.m	Pažnja	Buntov nistvo. kat	Des-Agresi vnost.
13. Često osjećam strah od škole.	.184**	.128**	.163**	.161**	.195**	.140**	.115**	.084*
	.000	.001	.000	.000	.000	.000	.002	.025

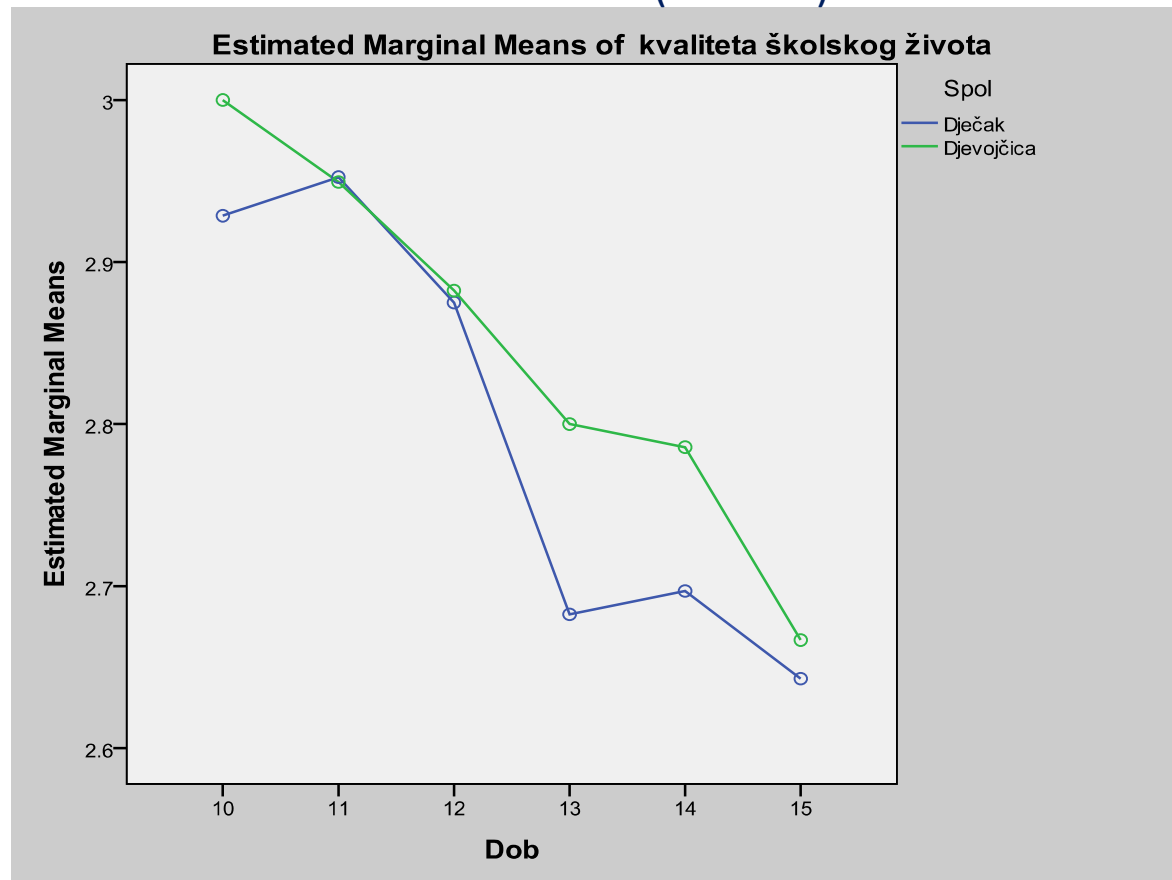
Postoji povezanost između indikatora stresa - nepoželjnih osjećaja (strah, nesigurnost) i akademskog uspjeha učenika/ce I dob

Test Statistics	Akademski uspjeh	Spol	13. Često osjećam strah od škole.	1. Osjećam se sigurno u školi.
Chi-square	789.716 ^a	.424 ^b	468.977 ^c	452.761 ^c
df	4	1	3	3
Asymp. Sig.	.000	.515	.000	.000

Uočava se statistički značajan trend opadanja kvalitete školskog života u odnosu na dob

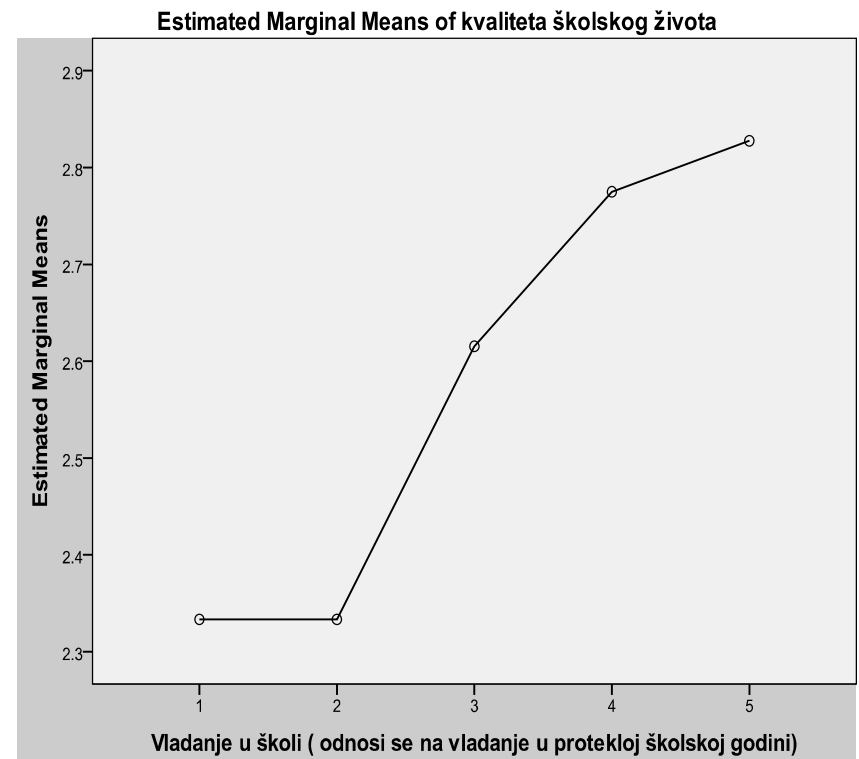
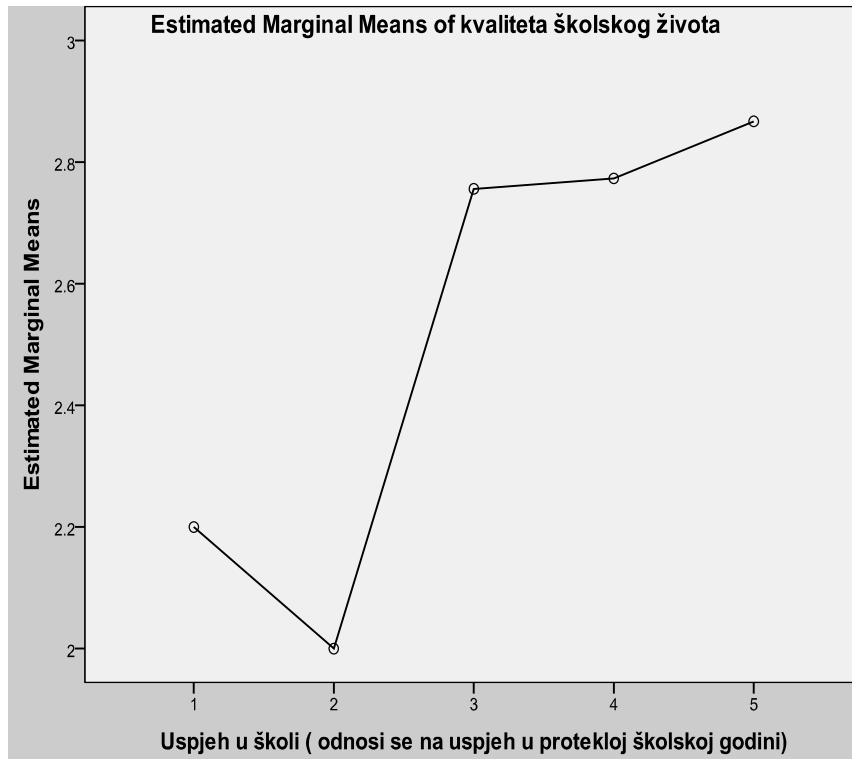
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Ispitanici podjednako, u odnosu na područje, spol, doživljavaju **kvalitetu školskog života prosječnom (M= 2,8 od max 4, dječaci 2,79, a djevojčice 2,86)**

Veće zadovoljstvo školskom kvalitetom života u korelaciji je s boljim akademskim uspjehom, te boljim vladanjem ispitanika u školi – ponašanjem u školi

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

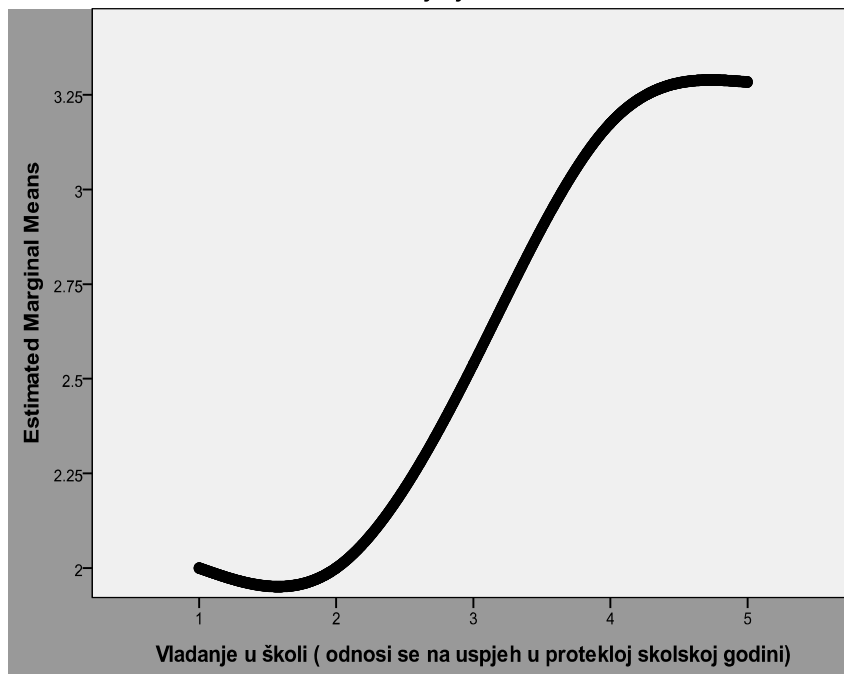

Djeca-adolescenti koji percipiraju veće zadovoljstvo kvalitetom školskog života postižu i bolje akademske uspjehe i općenito postižu bolju školsku disciplinu. (28)

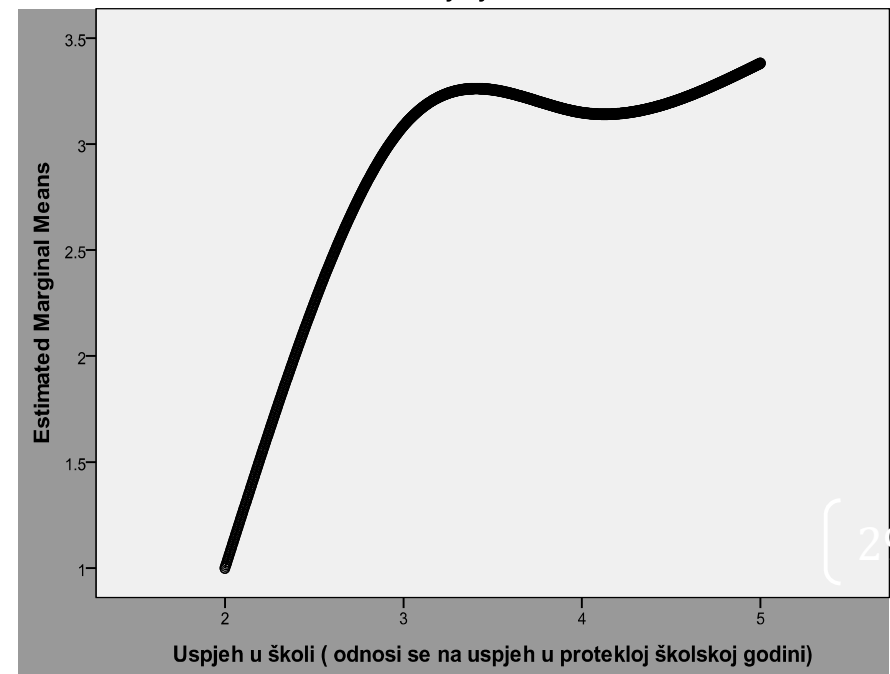
Kvaliteta odnosa učenik-nastavnik-učenik u značajnoj je korelaciji sa akademskim postignućem i ponašanjem u školi

Correlations	Svi da mi se kako nastavnici brinu o meni.	Nastavnici me podržavaju da kažem svoje mišljenje.	Nastavnici podstiču moju kreativnost i inovativnost.	Imam dovoljno prijatelja/ica u školi.	Osjećam da se mogu povjeriti prijateljima u školi.
Vladanje u školi	.141**	.153**	.104**	.082*	.107**
	.000	.000	.006	.024	.005
Akademski uspjeh	.088*	.171**	.170**	.084*	.137**
	.020	.000	.000	.026	.000

Estimated Marginal Means of 8. Nastavnici me podržavaju da kažem svoje mišljenje.

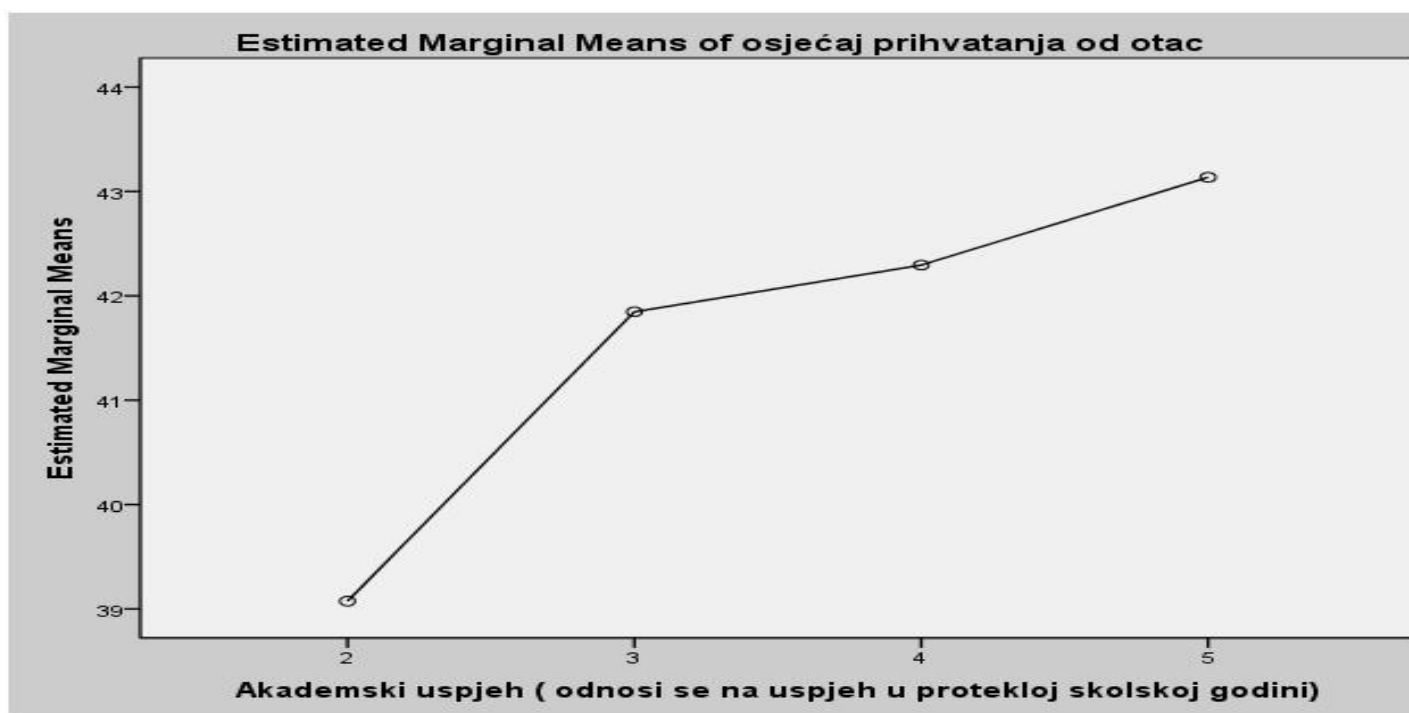
Estimated Marginal Means of 8. Nastavnici me podržavaju da kažem svoje mišljenje.

Povezanost akademskog uspjeha sa osjećajem roditeljskog ponašanja u odnosu na ispitanike

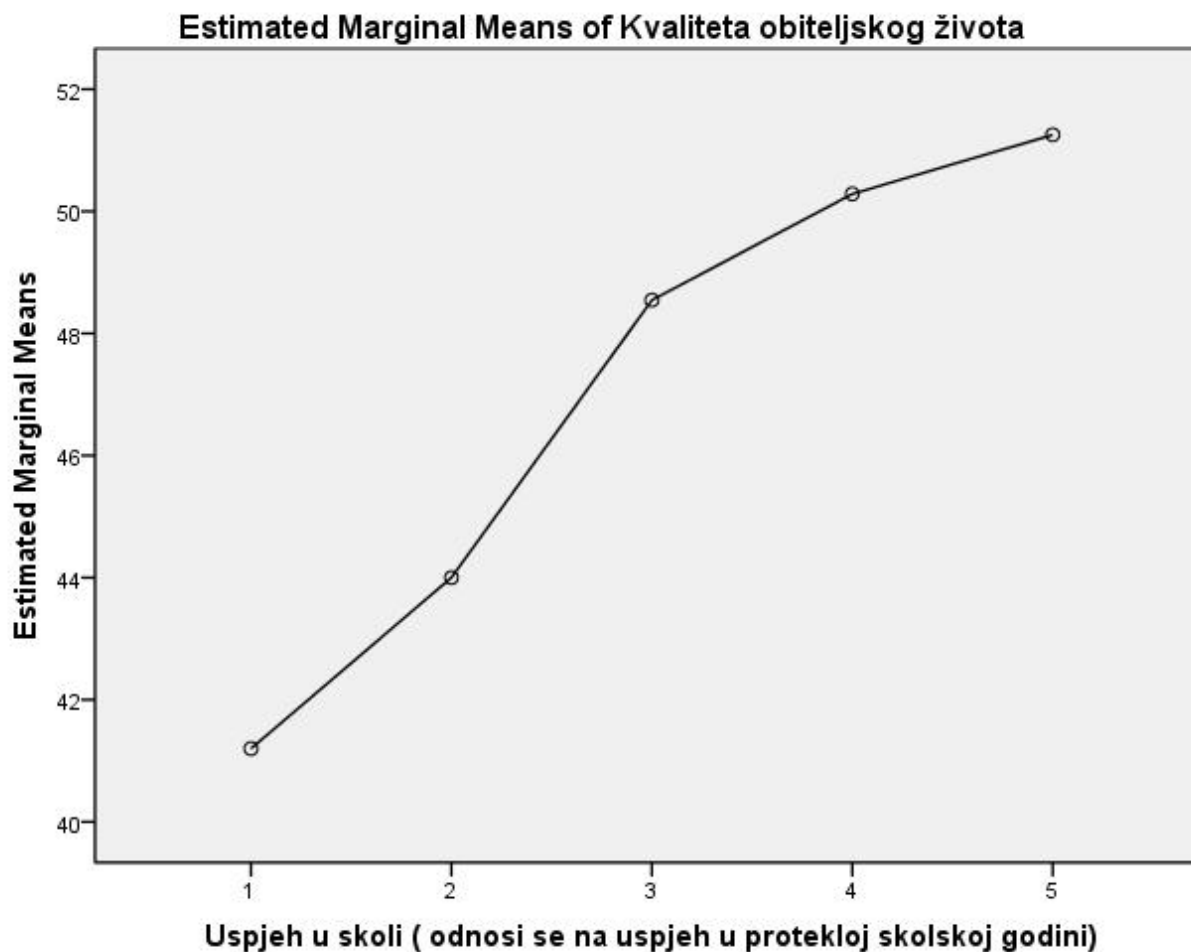
Correlations		Osjećaj odbac.od oca	Osjećaj odbac. od majke
Akademski uspjeh	Pearson Correlat	-.234**	-.136**
	Sig. (2-tail)	.000	.000

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Može se zaključiti da je za **akademski uspjeh** najznačajniji prediktor pozitivna relacija sa ocem.

Uočava se povezanost akademskog uspjeha i kvalitete obiteljskog života

Correlations		Kvaliteta obiteljskog života
Akademski uspjeh	Pearson Corr	.221**
	Sig. (2-tailed)	.000

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*“Sve je to fino što ti pričaš, al nama je problem što nemamo posla”
otac*

„Kad god dođem u školu pričaju mi koliko je loš“ majka

*„Mi nemamo uticaja na promjenu školskog programa to dolazi odozgo,
Ministarsva i PPZ – oni sve završe i samo nam dostave“ MŠ*

„Teško je privoliti roditelja da dođe u školu“ MŠ

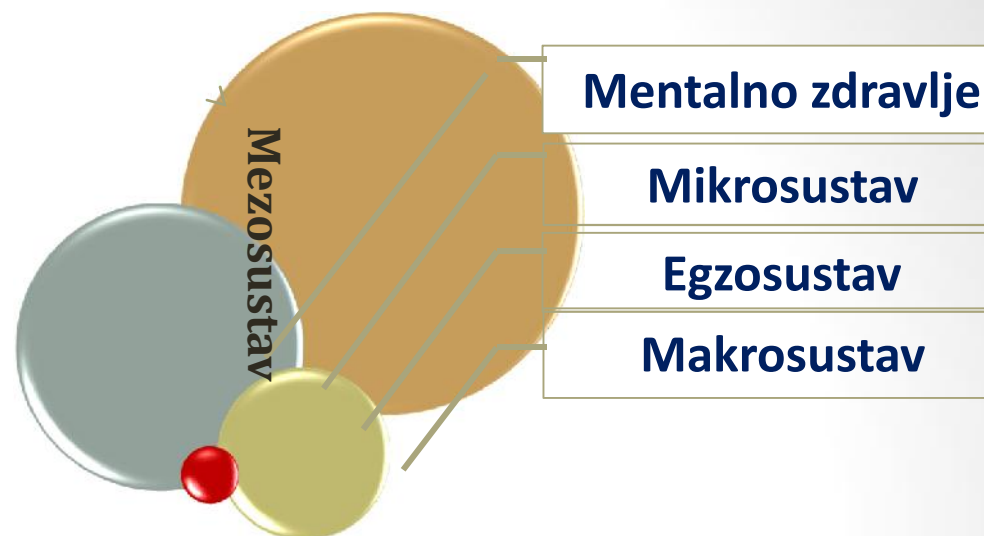
*„Naša saradnja sa CMZ ne postoji, djeca moraju u Sarajevo za svaki mali
problem sa zdravljem“ MŠ*

*„Školsko gradivo je postalo sve teže i meni je teško da pokazujem
zadaću djetetu kada dođe iz škole nemam vremena ni zašta, a kamoli
da se družim sa njim“-majka*

*„17 883 opravdana časa u toku jednog polugodišta, a neopravdanih
719 , ukupno 18 602 izostanaka sa nastave u jednom polugodištu“ MŠ*

„Društvo o nikome ne vodi računa samo o sebi“ otac

Rezultati analize povezanosti ekološkog sustava – Bronfenbrennerov ekološki model ljudskog razvoja

Correlations	Spol	Obiteljska kvaliteta života	Školska kvaliteta života
Internalizirani pr.	-.046	-.296**	-.188**
	.232	.000	.000
Eksternalizirani pr	-.105**	-.375**	-.330**
	.006	.000	.000

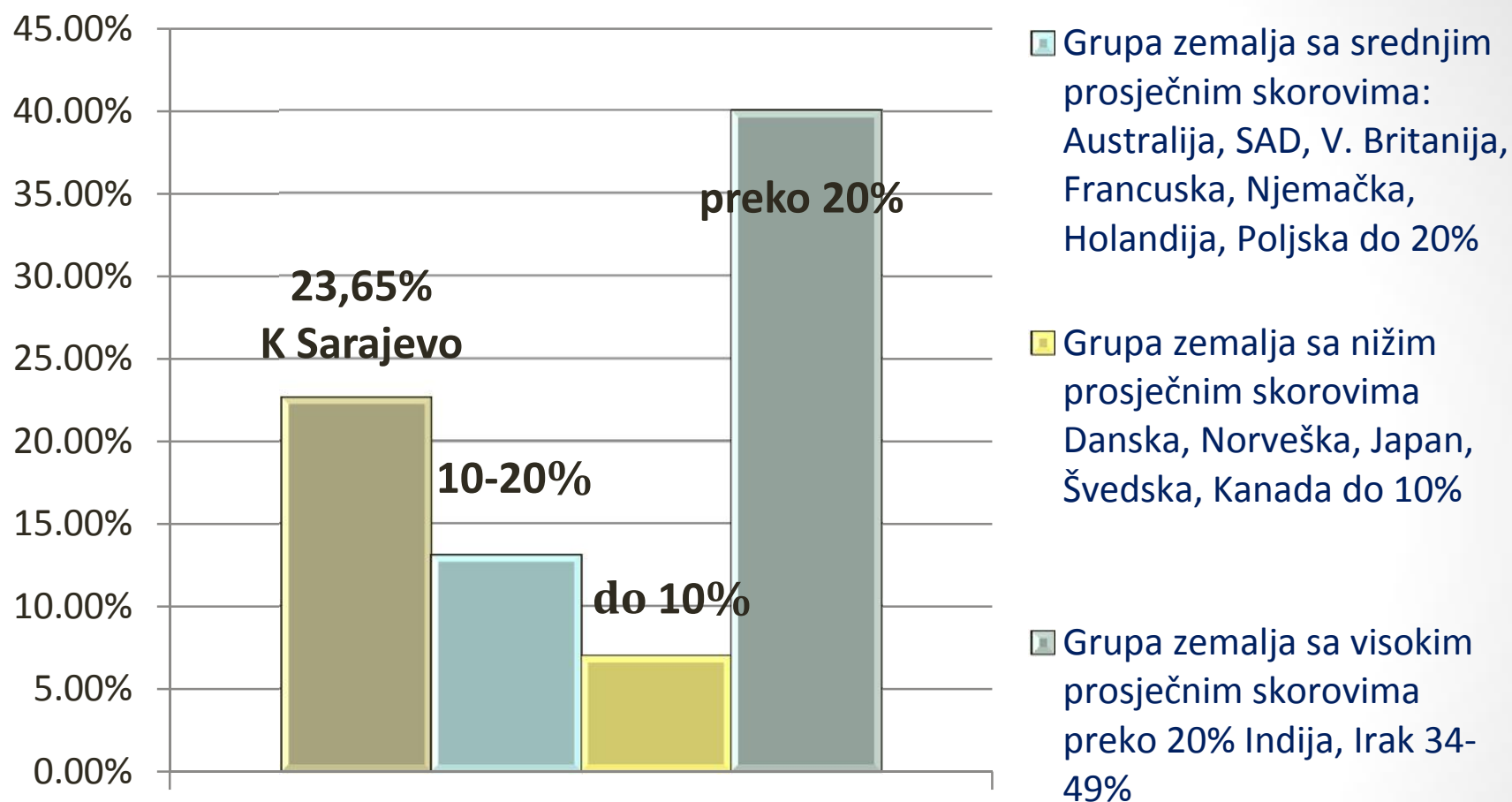
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

H 0 – Postoji povezanost između kvalitete života i mentalnog zdravlje djece osnovnoškolske dobi, je potvrđena.

Zaključak ili ...

- Nalazi ukazuju da **skoro svako četvrto dijete** u ranoj adolescentskoj dobi u Kantonu Sarajevo **pati**, te je pod visokim rizikom da razvije mentalne poremećaje.
- **Pitamo se** da li postoji mogućnost da se djeca odgoje u takvom društvu tako da ne upadnu u stanje u kojem bi razarali sebe i druge **u čežnji da zadovolje svoju egzistencijalnu potrebu da pripadaju i da su voljena onakva kakva jesu?**
- **Djeca u ranom adolescentnom razdoblju uče kako se ostvaruje čovjek!**
- **Kakvog čovjeka suvremeno bh. društvo stvara?**

Komparativni pregled rezultata istraživanja sa problemima mentalnog zdravlja djece rane adolescentne dobi u Evropi i svijetu

Prevalencija mentalnih poremećaja

Ukupni problemi prema procjeni prevalencije nas svrstavaju u grupu zemalja sa **srednjim i visokim prosječnim skorovima**.

HVALA VAM NA PAŽNJI!

*Hitno nam je potrebno više ljudskog kontakta!
„S.Ginger”*